

Türkiye Kalkınma Planlarında Deniz Güvenlik Politikaları Analizi

Maritime Security Policy Analysis in Türkiye's Development Plans

Ali ŞAHİN* - Uğur SADIÖĞLU**

Öz

Deniz güvenliği, çoğunlukla “tehdit ve tehdit algısı” üzerinden tanımlanmasına rağmen özellikle 2000’li yıllardan itibaren büyük bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Bu dönüşüm, deniz güvenlik politikalarının devletlerin, ulusüstü kuruluşların ve uluslararası örgütlerin gündem maddeleri arasına girmesini sağlamıştır. Bu çalışmada, deniz güvenlik politikalarının Türkiye tarafından nasıl değerlendirildiğini anlamak amacıyla “Atlasi” nitel veri analiz programı kullanılarak, 1963-2019 yılları arasında gerçekleşen 11 Kalkınma Planı sistematik bir biçimde incelenmiştir. İncelenen politikalar literatürdeki tanımlar çerçevesinde, Mavi Ekonomi, Denizcilik Gücü, Deniz Emniyeti ve Direkt Tehdit ana politika başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma sonucunda deniz güvenlik politikalarına ait toplam 438 adet deniz güvenlik politikası tespit edilmiş ve bu tespit edilen ana ve alt deniz güvenlik politikalarına ait değerlendirmeler sunulmuştur. Çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle, bu makalenin sonuçlarının Türkiye ile ilgili stratejik etütler için önemli bir kaynak olabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: *Deniz Güvenliği, Deniz Emniyeti, Denizcilik Gücü, Mavi Ekonomi, Türkiye Kalkınma Planları, Deniz Politikalarının Analizi.*

* Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-0577-4964, e-posta: sahinali@hacettepe.edu.tr.

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-2454-4163, e-posta: ugursadi@hacettepe.edu.tr.

Geliş Tarihi / Submitted: 16.03.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 24.04.2023

Abstract

Although maritime security has often been defined by “threat and perception of threat”, it has undergone a significant transformation, especially since the 2000s. This transformation has led maritime security policies to become a part of the agenda of the states, supranational organizations, and international organizations. To understand how Türkiye evaluates maritime security policies, 11 Development Plans taking place between 1963 and 2019 were systematically examined by using the “Atlas.ti” qualitative data analysis program. These policies were classified under the main policy titles of Blue Economy, Maritime Power, Maritime Safety, and Direct Threat, within the framework of definitions in the literature. This classification identified a total of 438 maritime security policies and presented evaluations related to these main and sub-policies of maritime security. Based on the findings of the study, it is considered that the results of this article can provide an important source for strategic studies related to Türkiye.

Keywords: *Maritime Security, Maritime Safety, Maritime Power, Blue Economy, Development Plans of Türkiye, Analysis of Maritime Policies.*

Giriş

Deniz, insanlığın var olduğu günden itibaren sunduğu imkân ve kolaylıklar ile yaşamın en önemli parçalarından olmuştur. Bu imkân ve kolaylıklarının karşımıza çoğunlukla deniz ürünlerinin kullanımı, deniz ulaştırması, deniz ticareti diğer bir ifadeyle insanla denizi birleştiren tüm ekonomik alanlarda ortaya çıktığı görülmektedir. Deniz yoluyla sağlanan bu imkânlar teknolojinin gelişmesiyle birlikte gelişerek çeşitlenmiştir. Deniz tabanından elde edilen hidrokarbon rezervleri denizden elde edilebilen enerji çeşitliliği deniz turizmi bu çeşitliliğe örnek gösterilebilir.¹ Denizlerden artarak sağlanan bu faydalar, ülkeler arasında gerek siyasi gerekse askerî alanda birer tartışma konusunu oluşturmaktadır. Ortaya çıkan tartışmalar devletlerin sistematik ilişkileriyle harmanlanarak ülkelerin deniz güvenlik politikaları oluşturmalarına zemin hazırlamaktadır.² Öyle ki;

---

¹ Kubilay E. Kamacı, “Doğu Akdeniz Doğal Gaz Hattı ve Yaşanan Gelişmeler”, *MSÜ Mavi Vatan Dergisi*, 1:1, 2019, s. 6-10; IRENA (International Renewable Energy Agency), “Ocean Energy Data”, <https://www.irena.org/ocean>, erişim 05.09.2022; Crusiing, “Global Market Report”, <https://cruising.org/en-gb/news-and-research/research>, erişim 15.08.2022; Statista, “Dünya Turizm Verileri”, <https://www.statista.com/statistics/1220218/tourism-industry-market-size-global/>, erişim 03.08.2022.

² Ali Şahin, Kanal İstanbul Projesi ve Uluslararası Ticarete Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul, 2017, s. 1-3; Deniz

özellikle geçtiğimiz on yıllık dönemde ülkelerin, ulusüstü kuruluşların ve uluslararası örgütlerin bu politikaları daha çok gündemlerine aldıkları görülmektedir. ABD, İngiltere, Avrupa Birliği ve Afrika Birliği'nin 2014 yılında deniz güvenlik stratejileri belirlemeleri, NATO'nun 2011 yılında denizde güvenliğin sağlanmasını ana hedeflerinden biri olarak görmesi, Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) Deniz Emniyet Komitesinin (MSC) 2014 yılında deniz güvenliğini gündem maddesi olarak belirtmesi bu duruma örnek olabilir.³ Deniz güvenliğine yönelik öne çıkan eylemlere Türkiye açısından bakıldığında, Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın Deniz Güvenliği Harekâtı'nı kapsayan faaliyetleri yaptığı (Karadeniz Uyum Harekâtı, Akdeniz Kalkanı Harekâtı), Aden Körfezi, Somali ve mücavir alanlarda görülmeye başlayan deniz haydutluğu ve silahlı soygun eylemlerine karşı kurulan Birleşik Görev Kuvveti (*Combined Task Force-CTF 151*) emrinde gemi görevlendirmesi yapıldığı, 2020 yılında NATO Deniz Güvenliği Mükemmeliyet Merkezinin kurulduğu (*NATO Maritime Security Centre of Excellence*) bilinmektedir.⁴

Diğer taraftan, tüm devletlerin ana amacının denizlerden azami şekilde faydalanabilmek amacıyla denizlerin etkin, ektili ve verimli kullanımına yönelik politikalar üretmek olduğu günümüzde, Türkiye'nin yayınlanmış bir deniz güvenlik stratejisi olmadığı da görülmektedir.

Kuvvetleri Komutanlığı, *Türk Deniz Kuvvetleri Stratejisi*, Deniz Basımevi Müdürlüğü, 2015, s. 6-21.

³ DHS (Department of Homeland Security), "ABD Deniz Güvenlik Strateji Belgesi", <https://www.dhs.gov/national-plan-achieve-maritime-domain-awareness>, erişim 14.08.2022; UK (United Kingdom), "İngiltere Deniz Güvenlik Strateji Belgesi", https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1100525/national-strategy-for-maritime-security-web-version.pdf, erişim 14.08.2022; AB (Avrupa Birliği), "Avrupa Birliği Deniz Güvenlik Strateji Belgesi", <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2011205%202014%20INIT/EN/pdf>, erişim 14.08.2022; AU (African Union), "Africa's Integrated Maritime Strategy", https://au.int/sites/default/files/newsevents/workingdocuments/33832-wd-african_union_3-1.pdf, erişim 03.04.2022; NATO, "Alliance Maritime Strategy", https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_75615.htm, erişim 03.04.2022; IMO, "Maritime Security", <https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/Default.aspx>, erişim: 07.04.2023.

⁴ Sümer Kayser ve Ertürk Avcı, "Küresel Deniz Güvenliğindeki Gelişmeler Çerçevesinde Deniz Güvenliği Mükemmeliyet Merkezinin Tarihsel Gelişimi", *Deniz Kuvvetleri Dergisi*, 646, 2022, s. 49-57.

Kalkınma planları, Türkiye'nin deniz güvenlik politikalarının tespitine yönelik somut veriler arasında yer almaktadır. İlk izlerinin 1923 yılında "I. İzmir İktisat Kongresi" ve 1933-1938 yılları arasında "Beş Yıllık Sanayi Planı" ile oluşturulan kalkınma planları programları, 1960 yılı sonrasında planlı bir şekilde uygulanmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'nin deniz güvenliğine yönelik politikaların, stratejilerinin anlaşılması için öncelikle deniz güvenliği, kamu politikası, kamu politikası analizi ve kalkınma kavramlarına değinilecek, sonra literatür taraması ile Türkiye'de deniz güvenlik politikasına yönelik çalışmalar kamu politikası analizi çerçevesinde değerlendirilecektir. Ardından, "Türkiye'nin deniz güvenlik politikası algısı" kalkınma planları çerçevesinde ele alınacaktır. Elde edilen bulgular tartışılacak, çalışma sonuç ve tekliflerle tamamlanacaktır.

1. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu kısmında "deniz güvenliği, kamu politikası, kamu politikası analizi ve kalkınma" kavramları kapsamında çalışma sınırlığı dikkate alınarak açıklamalarda bulunulacaktır.

1.1. Deniz Güvenliği

Deniz güvenliğinin çoğunlukla "tehdit ve tehdit algısı" üzerinden tanımlandığı ve güvenlik kavramıyla ortaklık kurularak açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir.⁵ Her ne kadar kurulan bu ortaklık mümkün gözüke bile, uluslararası ilişkiler ve diğer disiplinlerde kullanılan güvenlik kavramının sahip olduğu kuramsal ve pratik altyapının deniz güvenliği kavramında henüz bulunmaması, deniz güvenliği kavramının ne olduğu konusunda bütüncül bir yaklaşımın olmaması bu ortaklığın ayrışmasına neden olmaktadır. Öyle ki; deniz güvenlik kavramının farklı zamanlarda farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Örneğin 2000'li yıllar öncesinde denizden kaynaklı çıkar çatışmalarının daha az ve karmaşık olduğu dönemlerde deniz güvenlik kavramının yakın anlam ilişkisi bulunan,

---

⁵ Kenan Şahin, "Küresel Deniz Güvenliğine Yönelik Hukuki Tedbirler: Uluslararası Denizcilik Örgütü Sözleşme, Karar, Protokol, Kod ve Uygulamaları", *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, C12(2), 2021, s. 32, https://www.researchgate.net/publication/353104763_Kuresel_Deniz_Guvenligine_Yonelik_Hukuki_Tedbirler_Uluslararası_Denizcilik_Orgutu_Sozlesme_Karar_Protokol_Kod_ve_Uygulamaları, erişim 09.08.2022.

“denizde doğal güçlerin veya kasıtsız olarak insan hatalarının neden olduğu olaylardan kaçınma” olarak tanımlanan deniz emniyetiyle ilişkilendirilerek açıklandığı görülmektedir.⁶ Klein, hangi aktörün neye göre tanımladığı belirsiz olan, üzerinde ortak bir uzlaşma olmayan deniz güvenlik kavramının açıklanmasında temel belirleyici noktanın ülkelerin denizden kaynaklı çıkarlarının çatışması olduğunu işaret etmektedir.⁷ Germond ise, deniz güvenliğinin çoklu yapısına işaret etmekte ve özellikle 11 Eylül saldırısı, Aden Körfezi ve Somali açıklarında görülen deniz haydutluğu, insan kaçakçılığı, yasa dışı balıkçılık, denizde uyuşturucu trafiği ve gelişen uluslararası ticarete bağlı olarak artan gemi trafiği sonucunda oluşan gemi kazaları ve deniz kirliliğinin deniz güvenliğinin bir parçası olarak ele alınarak bu kavramların deniz güvenliğinin açıklanmasında kullanılması gerektiğini belirtmektedir.⁸ Potgieter ise, denizde var olan yasadışı faaliyetlere bütüncül yaklaşarak, var olan ve muhtemel bütün yasadışı faaliyetlerin önlenmesinin deniz güvenliği kavramını oluşturduğunu belirtmektedir.⁹ Şahin ise, deniz güvenliğini özne olarak kabul etmiş ve bu öznenin ihtiyaçlarının karşılanması için okyanus, deniz yetki ve alanları, deniz ulaştırması ve deniz askerî faaliyetlerine odaklanması gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰ Rahman da benzer bir yaklaşımla deniz güvenliğinin deniz güvenlik harekâtı, silahlı soygun, insan kaçaklığı, izinsiz balıkçılık, gemi kazaları, denizaltı kabloları, deniz sınırlarındaki uyuşmazlıklar gibi, birçok farklı alt konuları kapsadığını belirtmiştir.¹¹ Roach, daha genel bir tanım yapmış,

---

⁶ Şahin, age, s. 39-41.

⁷ Natalie Klein, *Maritime Security and the Law of The Sea*, New York, Oxford University Press, 2011, s. 8.

⁸ Basil Germond, “The Geopolitical Dimension of Maritime Security” *Marine Policy*, 54, 2015, s. 138.; Klein, *Maritime Security and the Law of The Sea*, s. 133

⁹ Thean Potgieter, “Maritime Security in the Indian Ocean: Strategic Setting and Features”, *Institute for Strategic Studies*, C 236, 2012, s. 1.

¹⁰ Kenan Şahin, “Deniz Güvenliği”, *Güvenlik Yazıları Serisi*, No. 52, 2020, s. 1, https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2020/10/DenizGuvenciligi_KenanSahin_v.2.pdf, erişim 25.01.2023.

¹¹ Chris Rahman, “Concepts of Maritime Security: A Strategic Perspective on Alternative Visions for Good Order and Security at Sea, with Policy Implications for New Zealand”, *New Zealand, Victoria University of Wellington, Centre for Strategic Studies*, No. 07/09, 2009, s. 29-39.

deniz güvenliğini “deniz ortamında çıkabilecek her türlü risk ve tehditten uzak kalma” durumu olarak tanımlamıştır.¹²

Deniz güvenliği kavramının açıklanmalarında evrensel bir tanım bulunmaması, tanımlardaki muğlaklığı gören Bueger ise farklı bir anlayış benimsemiştir. Buna göre, deniz güvenlik kavramı belirli tanım içine sıkıştırılmak yerine, deniz güvenliği kavramı üzerinde bir çerçevede çizilmektedir. Diğer bir ifadeyle deniz güvenliğine yönelik inşa edilen söylemler bir bütün olarak deniz güvenliği matrisi ile somutlaştırılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: Deniz Güvenlik Matrisi¹³

Kanımızca, bu çerçevelenme deniz güvenliğinin özellikle günümüzde şekillenen yeni algısı ile tutarlı gözükmemekte ve ülkelere deniz güvenliği politika üretiminde eşit öncelik hakkı verebilmektedir. Çünkü, tek yönlü tanımlamaların negatif yönünün önceliğin kim tarafından veya neye göre

¹² Ashley Roach, “Initiatives To Enhance Maritime Security At Sea”, *Marine Policy*, 28:1, 2004, s. 42.

¹³ Christian Bueger, “What is Maritime Security?”, *Marine Policy*, 53, 2015, s. 161.

belirlendiğinin çok açık olmaması olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.¹⁴ Zira, bazı devletlerce deniz haydutluğu, insan kaçakçılığı, silah kaçaklığı gibi tehditlerin önlenmesi birinci öncelikli iken (Örneğin A.B.D, İngiltere) bazı devletlerce deniz yetki alanlarına ilişkin sorunların çözümü (Örneğin Türkiye) veya denizcilik ekonomisinden azami şekilde faydalanmak birinci öncelikli olabilmektedir.¹⁵

Deniz güvenliği matrisi merkezine deniz güvenliğini almaktadır. Merkezden dışarıya doğru deniz yetki alanlarındaki sorunlar, iklim değişikliğinin deniz çevresinde yarattığı tahribat, deniz haydutluğu, denizde terörizm, denizde silah ve insan kaçakçılığı, kitle imha silahlarının yayılması gibi deniz güvenliği tehdit eden konu ve sorunlar olarak çeşitlenmektedir. Bu konular deniz emniyeti, mavi ekonomi, deniz gücü ve dayanım gücü üzerinde eklemlenmekte, ulusal güvenlik, ekonomik kalkınma, deniz çevresi ve insan güvenliği konularında vücut bulmaktadır. Deniz güvenliğinin oluşturan önemli tanımlara ilerleyen paragraflarda yer verilmiştir.

Devletin deniz ülkesinin sınırlarının devletin egemenliğinin salt kendisine ait iç sular, karasuları ile belirli şartlarda bazı haklara sahip olduğu açık denizler olarak çeşitlendiği görülmektedir.¹⁶ Deniz ülkesinin sınırlarının belirlenmesinde temel belirleyici nokta karasuları iç ve dış sınırdır. Karasularının iç sınırının kara ülkesi ile kalan kısmı, “iç sular”; karasularının iç sınırının ötesinde kalan yerler ise “karasuları” olarak adlandırılmakta, karasularının bittiği yerden itibaren ise “Münhasır Ekonomik Bölge ve Kıta Sahanlığı” olarak adlandırılmaktadır. Devletlerin bu alanların sınırlarının belirlenmesinde karşılaştıkları sorunlar deniz yetki alanlarındaki sorunları oluşturmakta, bu alanın çevre, altyapı ve

---

¹⁴ Klein, *Maritime Security and the Law of The Sea*, s. 130.

¹⁵ DHS (Department of Homeland Security), “ABD Deniz Güvenlik Strateji Belgesi”, <https://www.dhs.gov/national-plan-achieve-maritime-domain-awareness>, erişim 14.08.2022.; UK (United Kingdom), “İngiltere Deniz Güvenlik Strateji Belgesi”, s.19-20, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1100525/national-strategy-for-maritime-security-web-version.pdf, erişim 14.08.2022.; MGK (Milli Güvenlik Kurulu), “21 Temmuz 2022 tarihli Milli Güvenlik Kurulu Basın Açıklaması”, <https://www.mgk.gov.tr/index.php/21-temmuz-2022-tarihli-toplanti>, erişim 22.01.2023.

¹⁶ Sevin Toluner, *Millîlerarası Hukuk Dersleri*, 5.basım,1996, Beta Basım, İstanbul, s. 54-68.

deniz ortamının bozulmasına yönelik eylemler deniz güvenliği bir parçasını olarak görülmektedir.^{17;18}

İklim, dünyanın herhangi bir yerinde (denizler, karalar) uzun yıllar boyunca yaşanmış veya gözlemlenmiş tüm hava koşullarının ortalama özelliklerinin analizi, bu analizlerin zamansal dağılımı olarak açıklanmaktadır.¹⁹

İklim değişikliği ise; karşılaştırılabilir zaman aralıklarında kasıtlı veya dolaylı insan faaliyetli sonucu atmosferin yapısındaki bozulmaların iklim üzerindeki değişikliği olarak tanımlanmaktadır.²⁰ Bu bozulmaların deniz çevresine, balıklara, su yaşamına, denizdeki sürdürülebilir döngüye olumsuz etkileri deniz güvenliğine tehdit olarak değerlendirilmektedir.²¹

Özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ortaya çıkan asimetrik tehdit, muhasımın güçlü yönlerinden kaçınarak zayıf olduğu düşünülen alanlara yönelik beklenmedik, daha önce örneği olmayan biçimde müdahalede bulunarak farklılık yaratmak olarak tanımlanmaktadır.²² Deniz güvenliği kapsamında asimetrik tehdit olarak değerlendirilen eylemlere örnek olarak deniz haydutluğu, silahlı soygun, denizde terörizm ve kitle imha silahlarının yayılması verilebilir.²³ Deniz haydutluğu, belirli

---

¹⁷ Deniz Yetki Alanlarına ilişkin konu ve sorunlar, uluslararası hukukun konuları arasında yer almaktadır. Bu konular içerikleri ile oldukça kapsamlı ve tartışmalıdır. Burada genel bilgiler verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Hüseyin Pazarıcı, *Uluslararası Hukuk*, Gözden Geçirilmiş 16.Basım, 2017, Turhan Kitabevi, Ankara.

¹⁸ Klein, *Maritime Security and the Law of The Sea*, s. 11.

¹⁹ Murat Türkeş, “Küresel İklim Değişikliği Nedir? Temel Kavramlar, Nedenleri, Gözlenen ve Öngörülen Değişiklikler”, *İklim Değişikliği ve Çevre*, 1:1, 2008, s. 27.

²⁰ Maide Demirbaş ve Rozalin Aydın, “21. Yüzyılın En Büyük Tehdidi: Küresel İklim Değişikliği”, *Ecological Life Sciences*, 15:4, 2020, s. 163-172.

²¹ Basil Germond, “The Naval and Maritime Dimension of the EU”, içinde *The Maritime Dimension of European Security: Seapower and the European Union*, ed. Basil Germond, Palgrave Macmillan, New York, 2015, s. 113-114.

²² Arif Bağbaşıoğlu, “NATO’nun Deniz Güvenliği Algısı: Süreklilik ve Değişim”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10:1, 2021, s. 64.; Barış Gürsoy, “Soğuk Savaşın Günümüze Asimetrik Tehdit”, 2015, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

²³ Bu eylemlerin içinde korsanlık sayılmamaktadır. Korsanlık, savaşta ve barışta gemilerin ait oldukları devlet harici başka devletlerin ticari gemilerine yapmış oldukları yağmalama, saldırı eylemlerinde bulunması olarak tarif edilmektedir. Korsanlık faaliyeti bulunan gemiler otoritesi altında buldukları devletlerin gemileriymiş gibi hareket etmektedirler. Korsanlık bir suç olarak değil, aksine onurlu bir faaliyet olarak görülmektedir. Yıllar içerisinde korsanların kendi başlarına hareket ederek otoriteyi

bir devlet, birlik vb. egemenliği altında bulunmayan kişi veya kişilerce, kendi çıkar ve menfaatleri gerçekleştirmek için açık denizlerde gemilere yönelik yapılan şiddet eylemleridir.²⁴ Silahlı soygun ise; bahsedilen şiddet eylemlerinin iç sular, karasuları, takımada sularında gerçekleşmesi durumunda oluşmaktadır.²⁵ Denizde terörizm, amaçları bakımından silahlı soygun ve deniz haydutluğundan ayrılmaktadır. Denizde terörizm, yasadışı örgütler tarafından maddi kazanç sağlamaktan çok, siyasi/dini veya diğer motivasyonlarla, toplumda korku, panik havası yaratarak ulusal/uluslararası sahada devlet mekanizmalarını aksatmayı, iktidarları yıpratmayı/istikrarsızlaştırmayı amaçlamaktadır. Terörizm, bu amaç için kişilere, kamu ve özel mallara karşı her türlü orantısız gücü kullanmaktadır.²⁶ Kitle imha silahları, kullanılması durumunda çok sayıda insanı yok edebilecek, bulunla yanında çevreye yüksek oranda zarar verebilecek biyolojik, kimyasal ve nükleer silahlar olarak tanımlanmaktadır.²⁷

Deniz emniyeti, doğal yollardan veya kasıtsız insan hatalarından kaynaklanan eylemlerin deniz yarattığı etkiler veya denizde insan hayatını ve gemiyi tehlikeye atmayan, çevreye zarar vermeyen faaliyetlerden uzak durma durumu olarak tanımlanmaktadır.²⁸ Deniz emniyetinin özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında BM tarafından getirilen düzenlemelerle küresel

---

önemsemeleri nedeniyle yapmış oldukları faaliyetin zamanla deniz haydutluğuna dönüştüğü ve 1856 yılı Paris Bildirisine ile yasaklandığı görülmektedir. İki kavram gerek amaçları gerekse usul yönünden birbirinden ayrılmaktadır. Bunun yanında “Deniz haydutluğu (pirata)” ve “Korsanlığın (corsario)” çoğu zaman birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir (Bkz. Murat Ç. Atif, “Modern Çağda Deniz Haydutluğunun Küresel Etkileri”, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9:32, 2022).

²⁴ age, s.82.

²⁵ IMO, “Piracy and Armed Robbery Against Ships”, <https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/PiracyArmedRobberydefault.aspx>, erişim 18.08.2022.

²⁶ Natalya Knyazeva ve Alexander I. Korobeev, “Maritime Terrorism and Piracy: The Threat to Maritime Security”, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6 (6), 2015, s. 226-232.; Bekir Evin, “Uluslararası Hukukta Deniz Haydutluğu Kavramı ve Şiddet Faktörü”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 1:1, 2012, s. 123.

²⁷ Seth Carus, “Defining Weapons of Mass Destruction”, *National Defense University*, Washington, 2006, s. 34.

²⁸ Şahin, “Küresel Deniz Güvenliğine Yönelik Hukuki Tedbirler: Uluslararası Denizcilik Örgütü Sözleşme, Karar, Protokol, Kod ve Uygulamaları”, s. 32-34.; Krzysztof Formela, Tom Neumann ve Adam Weintrit, “Overview of Definitions of Maritime Safety, Safety at Sea, Navigational Safety and Safety in General”, *The International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*, 13:2.

ölçüde önem kazandığı görülmektedir. Bu düzenlemelerin başında 1958 yılında “Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO)” nün kurulması olduğu görülmektedir. BM özel uzmanlık kuruluşu olarak kurulan IMO’nun asli görevinin devletler arası eşgüdüm, iş birliği sağlamaya yönelik kuralları koymak ve bu doğrultuda denizde emniyetini tesis etmek maksadıyla; seyir güvenliği, deniz kazaları, deniz kirliliği gibi ilgili konularda standart önlemleri açıklamaktır.²⁹ Deniz emniyetinin 1985 yılında İtalyan bandıralı Achille Lauro adlı geminin kaçırılması kadar deniz güvenliği yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası yakın anlam ilişkisi bulunan deniz güvenliği kavramından ayrılarak, deniz güvenliğinin alt konularından birisi olarak kabul edilmeye başlanmıştır.³⁰ Denizde seyir emniyeti, deniz kazaları, deniz kirliliği deniz emniyetinin konuları arasında olup, bahse konu alanlara ilişkin uluslararası sözleşme ve düzenlemeler yapıldığı görülmektedir.³¹

Denizcilik Gücü, devletlerin donanmalarını, ticaret filolarını, limanlarını, tersanelerini, deniz turizmini, denizcilik eğitimlerini kısaca denizciliğe katkısı olan maddi ve manevi bütün faaliyetleri ifade etmektedir.³² Bu yönüyle denizcilik gücü, devletlerin denizlere yönelik ilgi ve alakalarının tümünü kapsamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma kapsamında, devletlerin okyanus tabanlı büyüyebilmeleri için denizlerin kullanımına ile ilişkin balıkçılık, gemi inşa, deniz ticareti, deniz turizmi vb. tüm ekonomik faaliyetleri kapsayan mavi ekonomi kavramının ilk kez *The Blue Economy: 10 Years, 100 Innovations*,

---

²⁹ IMO, “IMO Hakkında Genel Bilgi”, <https://www.imo.org/en/About/HistoryOfIMO/Pages/Default.aspx>, erişim 03.02.2023.

³⁰ Muaffak C. Kalkavan, “Deniz Emniyetinin Deniz Güvenliğine Evrimi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2021, Ankara Üniversitesi, Ankara, s.27-34.

³¹ Zdzislaw Kopacz, Waclaw Morgas ve Josef Urbanski, “The Maritime Safety System, its Main Components and Elements”, 2001, s.1-14, https://www.researchgate.net/publication/231892592_The_Maritime_Safety_System_its_Main_Components_and_Elements, erişim 02.09.2022; Kenan Şahin, “Küresel Deniz Güvenliğine Yönelik Hukuki Tedbirler: Uluslararası Denizcilik Örgütü Sözleşme, Karar, Protokol, Kod ve Uygulamaları”, s. 37-40.

³² Oğuzhan Türedi, Ulusal Denizcilik Politikalarının Uygulanmasında Deniz Trafikinin Düzenlenmesine ve Denetlenmesine Yönelik Bir Model Önerisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2019, s. 15-20.

100 Million Jobs adlı kitapla kullanıldığı görülmektedir.³³ Kavramın 2012 yılında Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (UNCSD, Rio+12)'de kullanılmasıyla kavrama ilişkin küresel farkındalık artmış ve devletler tarafından deniz kaynaklarının kullanımına yönelik bütüncül yaklaşım benimsenmiştir.³⁴ Dünya bankası tarafından bileşenlerinin balıkçılık, deniz ürünleri, dalga, gelgit, deniz rüzgâr enerjisi, deniz ekonomisine dolaylı katkı sağlayan türlerin korunması, deniz dibi madenciliği (doğalgaz ve petrol dâhil), gemi inşa, denizyolu taşımacılığı, deniz turizmi, liman faaliyetleri olarak ifade edilen mavi ekonominin deniz güvenliği ile doğrudan ilişkisi bulunduğu görülmektedir.³⁵

Dayanım Gücü, denizlerde salt insana yönelik insan kaçaklığı, kontrol edilmemiş deniz ürünlerinin kontrolsüz tüketimi, doğal afetler gibi eylemlere dirençlerini ifade etmektedir.³⁶

Düzensiz göçmen, yasadışı balıkçılık, denizde uyuşturucu trafiği konularının, deniz güvenliğini bozucu faaliyetler arasında yer aldığı görülmektedir. Düzensiz göç, bir devletin sınırlarına yasalara aykırı şekilde giriş yaparak, bu ülkede izinsiz kalmak veya ülkeye, devlet tarafından düzenlenen kurallara uyararak yasal yollarla giriş yaparak yasal süre içerisinde devlet sınırlarını terk etmemek olarak tanımlanmakta, bu faaliyeti yapan kişiye düzensiz göçmen denilmektedir.³⁷ Yaşa dışı, kuraldışı ve bildirilmemiş balıkçılık, genel olarak balık avlama mevsimlerini önemsemeden, gerekli belgelere sahip olmadan, kuraldışı avlanma

---

³³ WWF, “Sürdürülebilir Balıkçılık”, https://www.wwf.org.tr/calismalarimiz/oceans/surdurulebilir_balkclk/, erişim: 12.04.2022; Seher Suluk, “Ekonominin Renkleri: Sürdürülebilir Mavi Ekonomi Bağlamında Türkiye'nin Değerlendirilmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 74, 2022, s. 134.

³⁴ Simon Smith-Godfrey, “Defining the Blue Economy. Maritime Affairs”, *Journal of the National Maritime Foundation of India*, 12:1, 2016, s. 58–64.; Özlem Y. Toplu, “Türkiye’de Sürdürülebilir Mavi Ekonomi İçin Balıkçılık Desteklerinin Değerlendirilmesi”, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14:3, 2021, s. 906-923.

³⁵World Bank, “Mavi Ekonomi Bileşenleri”, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/26843/115545.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, erişim 28.03.2022.; UNEP (United Nations Environment Programme), “Blue Economy Concept Paper”, <https://www.unep.org/resources/report/blue-economy-concept-paper>, erişim 03.04.2023.

³⁶ Bueger, “What is maritime security?”, s.163-165.

³⁷ Khalid Koser, *International Migration: A Very Short Introduction*, Oxford University, 2007, s.16-17.

malzemeleri ile izin verilen kotadan daha fazla balık yakalama faaliyeti olarak tanımlanmaktadır.³⁸ Denizden uyuşturucu trafiği ise, her türlü deniz vasıtası kullanılarak uyuşturucu maddelerin transfer edilmesi olarak açıklanmaktadır.³⁹

Yukarıda yer alan kavramların tanımlarından da anlaşıldığı gibi, deniz güvenliği konusu içerisinde yer alan bahse konu kavram ve söylemler kesin çizgilerle birbirinden ayrılmamakta, aksine birbirleriyle ilişki içinde bulunmaktadır. Zaten bu nedenle “deniz güvenlik” kavramının geniş ve belirsiz kavram olduğu vurgusu ısrarla ifade edilmektedir.⁴⁰ Örneğin, “denizcilik gücüne” ait olan olarak görülen deniz ticaret filosu, liman, gemi inşa gibi kavramlar sürdürülebilir kalkınma kapsamında aynı zamanda “mavi ekonominin” de bir konusunu oluşturmaktadır.⁴¹ Benzer şekilde “deniz emniyetinin” bir parçası olarak değerlendirilen seyir emniyeti, deniz kazaları ve deniz kirliliği kavramları doğrudan veya dolaylı olarak denizdeki kaynaklar ve ekosistem ile ilgili olduğu ve bu konuların mavi ekonomi ile de ilişkili olduğu ya da dayanım gücü içerisinde uyuşturucu trafiğinin asimetrik tehdit içerisinde değerlendirilebileceği görülmektedir.

1.2. Kamu Politikası, Kamu Politikası Analizi ve Kalkınma

Kamu politikası genel kabul görmüş bir tanım olarak “hükümetlerin yapmayı veya yapmamayı tercih ettikleri faaliyetler” olarak açıklanmaktadır.⁴² Başka bir deyişle, kamu politikası siyasi iktidarların problem olarak algıladıkları faaliyetler için harekete geçmeyi veya eylemsizliği tercih etmesini ifade etmektedir. Oluşturan bu politikaların analizi ise; kamu politikası analizinin konusunu oluşturmaktadır. Kamu

---

³⁸ Kevin Riddle, “Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: Is International Cooperation Contagious?”, *Ocean Development & International Law*, 2007, s.265.

³⁹ UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), “Global Report on Trafficking in Persons 2018”, https://www.unodc.org/documents/dataandanalysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf, erişim 08.10.2022

⁴⁰ Lutz Feldt, Peter Roell, Ralph Thiele, “Maritime security: Perspectives for a comprehensive approach Institute for Strategic, Political”, *Security and Economic Consultancy (ISPSW)*, No:222, 2013, s. 2, https://www.files.ethz.ch/isn/162756/222_feldt_roell_thiele.pdf, erişim 02.04.2023.

⁴¹ Şuluk, “Ekonominin Renkleri: Sürdürülebilir Mavi Ekonomi Bağlamında Türkiye’nin Değerlendirilmesi”, s. 136-143.

⁴² Thomas R. Dye, *Understanding Public Policy*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1972, s.1-2.

politikası analizi, kamu politikasında sorun olarak öne çıkan problemlerin çözümüne ilişkin yapılan ters yönlü (en çoğaltıcı veya en azaltıcı) hareketlerdir. Bir politika sorunu olarak öne çıkan içilebilir su kıtlığının kamu politikası analizi sonucunda kıtlığın giderilmesine yönelik uygulanan yeni politikalarla su kıtlığının giderilmesi bu duruma örnek olabilir.⁴³

Kalkınma, toplumda ekonomik, sosyal ve bireysel alanlarda sahip olunan niteliklerin olumlu değişimi olarak görülmekte ve genel olarak toplumsal refahın nasıl artacağına odaklanmaktadır.⁴⁴ Zira kalkınan bir devlette, ekonomik kalkınma ile insanların mal ve hizmetlere yönelik ihtiyaçları; sosyal kalkınma ile toplumun hizmet aldığı sağlık, eğitim, altyapı, çevre, şehirleşme alanlarındaki gereksinimleri; insani gelişmişlik ile toplumda yer alan bireylerin potansiyellerini kullanmaları için gerekli olan talepleri karşılanmaktadır.⁴⁵ Kalkınma planlarıyla ise; kalkınmanın sağlanabilmesi için gereken politikaların tesis edilmektedir.

2. Literatür Taraması

Türkiye özelinde yapılan literatür taramasında, “kamu politika analizlerinin” somut olarak yer aldığı eser ve yayınların olduğu görülmektedir.

Çalı tarafından, bir kamu politikası sorunu olarak aile içi şiddeti ve şiddete maruz kalan kadınların durumları; Arap ve Erat tarafından, “Geçici Köy Koruyuculuğu” sorunu; Memişoğlu tarafından, Türkiye’de 2003’ten sonra gündeme gelen “Sağlık Dönüşüm Programı” sorunu analiz edilmiştir.⁴⁶

---

⁴³ Mete Yıldız ve Mehmed Z. Sobacı, “Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi: Genel Bir Çerçeve”, Mete Yıldız ve Mehmed Z. Sobacı (ed.). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Ankara, Adres yayınları, 2013, s. 30.

⁴⁴ Muhteşem Kaynak, *Kalkınma İktisadi*, 4.basım, Gazi Kitapevi, Ankara, 2011, s. 29-39.; Haktan Sevinç, “Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 6(2), *Journal of Entrepreneurship and Development*, 2011, s. 36-40.

⁴⁵ Volkan Yılmaz ve Nurhan Yentürk, “Türkiye’de Sosyal Politika Alanının Dönüşümü ve Devletin Yeniden Dağıtımda Değişen Rolü”, Murad Tiryakioğlu. (ed). *Devlette Kalkınma*, İletişim, İstanbul, 2020, s. 15-55.; Ergül Han, “Kalkınma ve Azgelişmişlik”, Erol Kutlu. (ed). *İktisadi Kalkınma ve Büyüme*, AÖF Yayınları, Eskişehir, 2004, s. 1-25.

⁴⁶ Hasan H. Çalı, “Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* ,16:2, 2012, s.1-25.; İbrahim Arap ve Volkan Erat, “Bir Kamu Politikasının Analizi: Türkiye’de Geçici Köy Koruculuğu “. *Mülkiye Dergisi*, 39:4, 2015.; Dilek Memişoğlu, “Bir Kamu Politikası Analizi Örneği: Sağlıkta

Babaoğlu ve Akman, editörlüğünü yaptıkları kitap çalışmasında Türkiye’de eğitim, sağlık, planlama, personel, göç, yerleşme, kadına şiddet, gıda güvenliği, sosyal medya gibi konularda kamu politikaları sorunlarının analizlerini sunmuştur.⁴⁷

Çöçoğlu, Türkiye’nin siber güvenlik politikalarını analiz ettiği çalışmada Türkiye’nin makro boyutta siber güvenlik politikasını; Kayıkçı, Türkiye’de influenza pandemisinin politika analizi, Covid-19 örneğinden hareketle süreç analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.⁴⁸

Türkiye özelinde “deniz güvenliği” konusunda yer alan araştırmalara bakıldığında ise;

Erkek tarafından, Karadeniz’in deniz güvenlik politikalarının çevre, deniz ulaştırması, enerji, denizde terörizm, deniz haydutluğu ve Montreux Boğazlar sözleşmesi temelinde incelendiği; Akpınar’ın, Arktik bölgesi güvenlik politikalarını ABD ve Rusya örneği üzerinden uluslararası hukuk çerçevesinde ele aldığı; Özel tarafından, deniz güvenlik kavramının gelişiminin ve uluslararası belge ve devletlerin, ulusüstü ve uluslararası örgütlerin strateji belgelerine yansımaları değerlendirildiği; Armağan’ın, Endonezya’nın deniz güvenlik politikalarını uluslararası ilişkiler boyutunda tartışarak Çin’in etkisini yorumladığı; Alkan ve Töz tarafından, deniz güvenliğinde asimetrik tehdide karşı görevlendirilen özel deniz güvenlik personelinin denizciliğe adaptasyonlarının araştırıldığı; Özgür tarafından, Akdeniz’de deniz güvenliği kapsamında oluşabilecek tehditlerin (özellikle asimetrik) AB tarafından ortaya koyulan stratejiler ve girişimler çerçevesinde analiz edildiği; Bağbaşıoğlu tarafından, NATO’nun özellikle 2011 kabul edilen “İttifak Denizcilik Stratejisi” sonrası deniz güvenlik algısı açıklanarak, yeni dönemde bu algının nasıl şekillenebileceğinin yorumlandığı; Kalkavan tarafından, deniz emniyeti kavramının deniz güvenliğine olan dönüşüm sürecinin aktarıldığı, Hastunç tarafından,

---

Dönüşüm Programı”, *Yasama Dergisi*, 34, s. 62-93.

⁴⁷ Babaoğlu Caner ve Elvettin Akman, *Kamu Politikası Analizi: Türkiye Uygulamaları*, 2018, Gazi Kitapevi, Ankara.

⁴⁸ Volkan Göçoğlu, Türkiye’nin Siber Güvenlik Politikalarının Kamu Politikaları Çerçevesinde Analizi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2018.; Sabrina Kayıkçı, “Türkiye’de İnfluenza Pandemisi Politikası Analizi: Covid-19 Örneği”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43, 2021, s. 335-345.

AB Deniz Güvenliği Stratejisi belgesi incelenerek, AB'nin bu belgeyi çıkarma nedenleri ve deniz güvenlik endişelerinin özellikle asimetrik tehdit ekseninde açıklandığı görülmektedir.⁴⁹

Literatür taramasına bakıldığında, doğrudan deniz güvenlik politikalarının analizine yönelik bir çalışmanın olmadığı açıkça görülmektedir. Bu alana yönelik istisnai çalışmaların “Osmanlıdan Günümüzde Denizcilik Sektörü Politikalar, Uygulamalar, Sorunlar ve Çözümler” ve “Türkiye'nin Deniz Güvenliği Politikası” olduğu görülmektedir.⁵⁰ Ne var ki; eserler yayım zamanı itibariyle deniz güvenliğinin gelişen ve çeşitlenen konularına yer verememektedir. Deniz güvenliğinin Sevimay tarafından deniz ticaret filosu temelinde; Ustaoglu tarafından ise deniz emniyeti boyutunda incelendiği anlaşılmaktadır.

Deniz güvenlik politikalarının kalkınma planları kapsamında kamu politikası analizinin yapıldığı bu çalışma, “deniz güvenlik politikalarını ve bu politikaların analizini birleştirerek” Türkiye literatüründe deniz güvenlik politikalarının kamu politikası analizine yönelik açıkça görülen eksikliği azalmayı hedeflemektedir.

---

⁴⁹ Levent Erkek, “Karadeniz Deniz Güvenlik Politikası”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2006.; Burcu Güçlü Akpınar, “Uluslararası Hukuk Çerçevesinden Arktik Güvenliği Politikalarının Analizi: Rusya ve ABD Örneği”, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16:2, 2017, s. 83-118.; Mesut Özel, “Deniz Güvenliği: Kavramsal Gelişimi, Ulusal ve Uluslararası Uygulama ve Strateji Belgelerine Yansımaya Yönelik Bir Analiz”, Deniz Güler, Ahmet Yıldız, Savaş İzgi (ed), *Yeni Deniz Güvenliği Ekosistemi ve Doğu Akdeniz*, 2019, Tasam Yayınları, İstanbul, s. 94-124.; Yunus Emre Armağan, “Deniz Güvenliği ve Çin Etkisi: Endonezya'nın Güney Çin Denizi ve Natuna Adaları Politikaları”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 4:7, 2021, s. 59-82.; Ali Davut Alkan ve Ali Töz, “Silahlı Özel Deniz Güvenlik Görevlilerinin (SÖDGG) Denizciliğe Adaptasyonu Üzerine Bir Araştırma”, *Turkish Journal of Maritime and Marine Sciences*, 6:1, 2020, s. 80-101.; Ali Özgür, *Deniz Güvenliğine Yönelik Başlıca Tehditler ve AB Deniz Güvenliği Stratejisi Bağlamında Akdeniz Güvenliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2019.; Arif Bağbaşıoğlu, “NATO'nun Deniz Güvenliği Algısı: Süreklilik ve Değişim”, 2021, s. 59-78.; Kalkavan, “Deniz Emniyetinin Deniz Güvenliğine Evrimi”, 2021.; Kübra Çoban Hastunç, “AB Deniz Güvenliği Stratejisi: Teorik Bir İnceleme”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 21:2, 2022, s. 295-341.

⁵⁰ Hayri R. Sevimay, “Osmanlıdan Günümüze Denizcilik Sektörü – Politikalar, Uygulamalar, Sorunlar, Çözümler”, Kazancı Kitap A.Ş., İstanbul, 1992.; Bekir Sıtkı Ustaoglu, “Türkiye'nin Deniz Güvenlik Politikası”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2001.

3. Yöntem

3.1. Amaç

Deniz güvenlik politikaları hükümetlerin denizlerin kullanımına yönelik yapmayı veya yapmamayı tercih ettikleri eylemleri ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı, deniz güvenlik politikalarının Türkiye'deki gelişimini, değişimini ve algısını vurgulamak amacıyla literatürde ilk olmak üzere kalkınma planlarına dayalı veri analizi yapmaktır. Analiz kapsamında aşağıda yer alan sorulara cevap aranmaktadır.

- Türkiye'nin deniz güvenliği algısı nedir?
- Türkiye'nin deniz güvenlik algısı deniz güvenliğinin hangi konusu üzerinde yoğunlaşmaktadır?
- Türkiye'de deniz güvenlik algısı siyasi iktidar değişimine göre dönüşüm geçirmekte midir?
- Deniz güvenliğinin dünya genelinde şekillenen dönüşümünün Türkiye'deki görünümünü nedir?
- Kalkınma planlarında yer alan deniz güvenlik politikaları ile politikaların uygulamaları arasında farklılık var mıdır?

Analiz kapsamında literatürde ilk olarak farklı bir tasnifleme modeli kullanılmıştır. Kullanılan model çerçevesinde, politikalar denizcilik gücü, deniz emniyeti, mavi ekonomi ve direkt tehdit başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan politikaların, "Atlas.ti" nitel veri analiz programında kodlaması yapılmıştır. Kodlama ile sistematik olarak sınıflandırılan politikaların daha rahat anlaşılması sağlanmıştır. İşletim sistemlerinden bağımsız ve bulut desteği olması, kodlamalar arası geçişin elverişli olması, arayüzünün kullanıcı dostu olması, kodlamaların istatistiksel dökümünün anında görülmesi, teknik destek imkânının geniş olması çalışmada "Atlas.ti" programının kullanılmasındaki önemli tercih nedenlerindedir.

3.2. Veri Sınıflandırma Modeli

Bu çalışmada, çalışmanın birinci kısmında etraflıca bahsedilen deniz güvenlik kavramının birbiriyle ilişkili karmaşık yapısı, nitel analiz programında kodlamaların daha anlaşılabilir olması amacıyla sistematik hale getirilerek, deniz güvenlik politikalarının ana omurgasını oluşturan deniz emniyeti, denizcilik gücü, mavi ekonomi ve direkt tehdit başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Böylece gerek mükerrer politika kodlamaların

önüne geçilmiş gerekse araştırma daha rahat anlaşılabilir hale getirilmiştir. Aksi takdirde, daha önce belirtildiği gibi örneğin mavi ekonomiye politika başlıkları, aynı zamanda denizcilik gücü ve deniz emniyeti başlıkları altında da yer alacak, bu durum araştırmanın amacından uzaklaşmasına ve konunun karmaşık hale gelmesine neden olacaktır. Aynı zamanda yine bu sınıflandırma modeline göre, denizde doğrudan birinci derecede insanların etkilendiği deniz haydutluğu, denizde uyuşturucu kaçakçılığı, düzensiz göçmen, denizde insan kaçakçılığı gibi olumsuz faaliyetler “direkt tehdit” başlığı altında toplanmıştır. Çalışmada kullanılan sınıflandırma modeli ve analiz programında uygulanan kodlar aşağıda Tablo 1’de yer almaktadır.

	Ana Politikalar (Ana Kodlar)	İlişkili Politikalar (Alt Kodlar)
Deniz Güvenliği	Deniz Emniyeti	Deniz Kazası Deniz Kirliliği Seyir Emniyeti
	Denizcilik Gücü	Deniz Kuvvetleri/Donanma Deniz Turizmi Deniz Ulaştırması Deniz Yetki Alanları Denizcilik Eğitimi Gemi İnşa-Tersane Ticaret Filosu Liman
	Direkt Tehdit	Deniz Haydutluğu Denizde Uyuşturucu Düzensiz Göçmen İnsan Kaçakçılığı
	Mavi Ekonomi	Denizde Enerji-Yenilebilir Enerji Balıkçılık İklim Değişikliği Su Ürünleri

**Tablo 1: Sınıflandırma Modeli
ve ATLAS.ti. Programında Kullanılan Kodlar**

Çalışmada kullanılan modellemenin daha rahat anlaşılabilmesi amacıyla Tablo 2’de, “kalkınma planlarında deniz güvenlik politikalarına yönelik analiz edilen örnek politikalar, çalışma kapsamında sınıflandırıldığı politika başlıkları ve hangi dönem kalkınma planına ait olduğu bilgileri

sunulmuştur”. Bu görselin, çalışmaya yönelik anlamlı açıklamalar sunarak genel bakış açısı kazandırdığı görülmektedir.

Ana Kod	Alt Kod	Kalkınma Planında Yer Alan Örnek Politika
Deniz Emniyeti	Deniz Kazası	“Türkiye’de deniz emniyetinin güçlendirilmesi konusunda AB müktesebatına ve uygulamalarına uyum amacıyla İspanya ile ortaklaşa yürütülen çalışmalar tamamlanmıştır.” (9. Kalkınma Planı)
	Deniz Kirliliği	“Su ürünleri üretiminde görülen azalmalarda önemli etkisi olan kirlenmenin önlenmesi için Karadeniz Ülkeleri arasında anlaşma imzalanmıştır.” (7. Kalkınma Planı)
	Seyir Emniyeti	“Balıkçıların can ve mal güvenliğini sağlayacak tedbirler alınacaktır.” (1. Kalkınma Planı)
Denizcilik Gücü	Deniz Kuvvetleri/Donanma	“Savunma sanayii ihtiyaçlarının karşılanmasında yerli payın artırılması amacıyla ülkemizde savaş gemisi, helikopter, tank, insansız hava aracı ve uydular tasarımı ve üretimi projeleri yürütülmektedir. Teknolojik ilerlemelerin sistematik takibini sağlamak üzere Teknoloji Kazanımı Yol Haritası oluşturulmuştur.” (11. Kalkınma Planı)
	Deniz Turizmi	“Deniz turizmi ile ilgili faaliyetlerin koordinasyonu ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için Deniz Turizmi Birliği Yasası çıkarılacaktır.” (8. Kalkınma Planı)
	Deniz Ulaştırması	“Yük ve yolcu ulaştırma hizmetlerinin etkin, verimli, ekonomik, çevreye duyarlı, emniyetli bir şekilde sağlanması; yük taşımacılığında, kombine taşımacılık uygulamalarının geliştirilerek demiryolu ve denizyolunun paylarının artırılması, kalitenin ve güvenliğin yükseltilmesi ve ulaştırma planlamasında koridor yaklaşımına geçilmesi esastır.” (10. Kalkınma Planı)
	Deniz Yetki Alanları	“Kara suların 6 mile, balıkçılık alanını 12 mile çıkarmak için kanun çıkarılacaktır” (1. Kalkınma Planı)
	Denizcilik Eğitimi	“Teknolojideki hızlı gelişmelere paralel olarak sürekli değişim gösteren deniz ticaret filosu için gerekli iyi yetişmiş, teknik gelişmelere uyum sağlayabilen insan gücü eğitimine öncelik verilecektir. Bu amaçla her kademedeki gemi adamı ve üst düzey sevk ve idarecisi yetiştirilmesi için eğitim kuruluşları yeterli düzeye getirilecektir.” (6. Kalkınma Planı)
	Gemi İnşa-Tersane	“Küçük gemi talepleri yurt içi üretimyle karşılanabilmektedir. Ancak 6 000 DWT dan daha büyük gemilere olan talep kullanılmış gemi ithaline yönelmiş olup yurt içi tezgâhlara çekilememiştir. Denizcilik Bankası Nakliyatının 2 adet 12 500 DWT luk talebi bir tanesi Camialtı, diğeri Gölçük Tersanesinde inşa edilerek karşılanacaktır.” (2. Kalkınma Planı)

	Liman	<i>“Doğu Akdeniz bölgesinde, Ortadoğu ve Orta Asya coğrafyasına çıkış kapısı olacak transit yük odaklı bir ana konteyner limanı inşa edilecektir.” (11. Kalkınma Planı)</i>
	Ticaret Filosu	<i>“Dışsatım ve dışalım konusu malların, ham petrol dışında, en az yüzde 40’ını taşıyacak, üçüncü devletlerin taşımalarında yüzde 20’sinden pay alacak kapasitede deniz ticaret filosuna sahip olmak planlanmıştır.” (4. Kalkınma Planı)</i>
Direkt Tehdit	Deniz Haydutluğu	
	Denizde Uyuşturucu	<i>“Güvenlik birimlerinin uyuşturucuyla mücadele kapasitesi artırılacaktır.” (11. Kalkınma Planı)</i>
	Düzensiz Göçmen	<i>“Düzensiz göçün engellenmesi ve göçün düzenli olarak gerçekleşmesi için uluslararası iş birliği geliştirilecektir.” (11. Kalkınma Planı)</i>
	İnsan Kaçakçılığı	<i>“Terör ve terörün finansmanı ile mücadele, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, insan ticareti, organize suçlar, uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele konularında bazı gelişmeler kaydedilmesine rağmen Plan hedeflerinin gerisinde kalmıştır” (11. Kalkınma Planı)</i>
Mavi Ekonomi	Denizde Enerji-Yenilebilir Enerji	<i>Deniz gibi maden potansiyelinin belirlenmesi amacıyla sürdürülmekte olan denizaltı jeolojisi çalışmalarına devam edilecek, denizlerde petrol aramaları ve kütahya sahanlığı konusunda uluslararası platformlardaki gelişmelerin ilgili kurumlarca izlenmesi sağlanacaktır.” (10. Kalkınma Planı)</i>
	Balıkçılık	<i>“Üretimin artmasıyla birlikte yapısında da bazı değişiklikler olanaklı olacaktır. Nitekim 1963 de üretimin yüzde 72,6 sim deniz balıkları, yüzde 15,7 sini iç su balıkları, yüzde 11,4 ünü balık yağı vs. için balık üretimi ve 0,3 ünü öbür su ürünleri teşkil ettiği halde, 1967 de öbür su ürünleri yüzde 0,2, deniz balıkları yüzde 73,3, iç su balık üretimi yüzde 12,1 balık unu vs. için balık üretimi yüzde 10,2 olacak suni göllerde üretilen balık ise toplam üretimin yüzde 4,2 sine ulaşacaktır” (2. Kalkınma Planı)</i>
	İklim Değişikliği	<i>“Ülkemizde yakın mesafe yolcu ve araç taşımacılığında kullanılan gemilerin çevre ve enerji dostu tam elektrikli gemilere dönüştürülmesine yönelik program başlatılacak ve benzer uygulamaların yaygınlaştırılması desteklenecektir.” (11. Kalkınma Planı)</i>
	Su Ürünleri	<i>“İç sular, lagünler ve denizlerde kaynak potansiyelini artırmak amacıyla araştırma ve geliştirme faaliyetlerine devam edilecektir.” (7. Kalkınma Planı)</i>

Tablo 2: Kalkınma Planlarında Yer Alan Örnek Deniz Güvenlik Politikaları

3.3. Verilerin Toplaması ve Analizi

Bu çalışmada, nitel bir araştırma yöntemi olan belge (doküman) inceleme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu yöntemde, resmi veya özel veri kayıtları bir araya getirilmekte, sistematik olarak analiz edilerek değerlendirilmektedir.⁵¹ Kalkınma planlarında deniz güvenlik politikalarının hedeflerini ve hedeflere ne düzeye ulaştığını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada ilki 1963 yılında yürürlüğe koyulan 11 adet kalkınma planı (Tablo 3) planların hazırlanış sistematığından hareketle genel durum ve hedefler başlıkları dikkate alınarak analiz edilmiştir.

Kalkınma Planı	Kapsam Yılı
1.BBYKP	1963-1967
2.İBYKP	1968-1972
3.ÜBYKP	1973-1977
4.DBYKP	1979-1983
5.BBYKP	1985-1989
6.ABYKP	1990-1994
7.YBYKP	1996-2000
8.SBYKP	2001-2005
9.DBYKP	2007- 2013
10.OBYKP	2014- 2018
11.OBBYKP	2019- 2023

Tablo 3: Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) Dönemleri⁵²

Deniz güvenliğinin çok boyutlu yapıya sahip olması ve bu yapıya eklemlenen birçok konudan dolayı üretilen veya çözüm bekleyen kamu politikalarının fazla olduğu görülmektedir. Tablo 4’ de, Şekil 1’de yer alan

⁵¹ Elise Wach ve Richard Ward, “Learning About Qualitative Document Analysis”, *IDS Practice Paper in Brief*, 13, s.1-11, <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/2989>, erişim 23.10.2022.

⁵² SSB (Strateji ve Bütçe Başkanlığı), “Kalkınma Planları”, <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>, erişim 20.10.2022

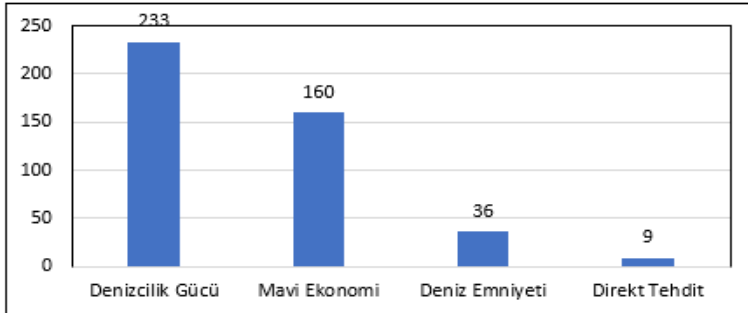
deniz güvenliği matrisinden yararlanılarak hazırlanan ve “Atlas.ti” programında ana ve alt kodlara uygun kodlama yapmak amacıyla deniz güvenliği politikası ile ilişkili olduğu değerlendirilerek arama yaptırılan konu başlıkları yer almaktadır.

	Sınıflandırılan Ana Kodlar	İlişkili Konu Başlıkları
Deniz Güvenliği	Deniz Emniyeti Denizcilik Gücü Mavi Ekonomi Direkt Tehdit	Deniz, deniz Güvenliği, deniz emniyeti, seyir emniyeti, deniz kirliliği, deniz kazası, gemi trafik düzenleme, arama ve kurtarma, deniz Kuvvetleri, donanma, savaş gemisi, kıta sahanlığı, münhasır Ekonomik Bölge, balıkçılık Bölgesi, turizm, deniz turizmi, dalış turizmi, kruvaziyer turizmi, yat turizmi, yat/gemi- inşa, gemi söküm, deniz ulaştırması, ticaret filosu, mavi Ekonomi, balıkçılık, su ürünleri, İklim, İklim değişikliği, enerji/yenilenebilir enerji/denizden yenilenebilir enerji, terörizm/denizde terörizm, deniz Haydutluğu, silahlı soygun, yaşa dışı balıkçılık, İnsan kaçakçılığı, Uyuşturucu/denizden uyuşturucu, göçmen/düzensiz göçmen.

Tablo 4: Deniz Güvenliğine İlişkin Arama Yaptırılan Konu Başlıkları

4. Bulgular ve Tartışma

1963-2019 yılları arasında yayınlanan 11 adet kalkınma planında denizcilik politikasına ait toplam 438 adet politika tespit edilmiştir. Bu politikalardan 160 tanesinin mavi ekonomi, 233 tanesinin denizcilik gücü, 36 tanesinin deniz emniyeti ve 9 tanesinin direkt tehdit politikası altında yer aldığı görülmüştür. (Şekil 2).

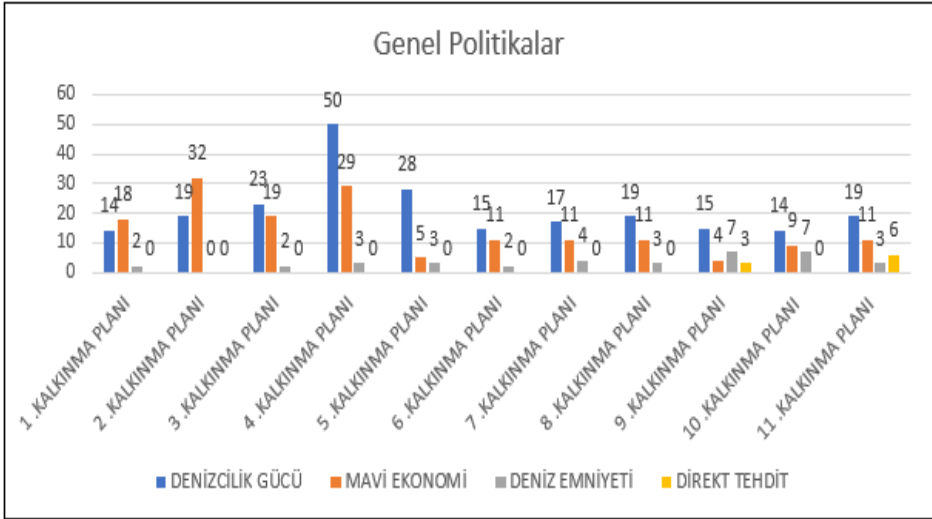

Şekil 2: Deniz Güvenlik Politikaları

Analiz edilen 438 adet deniz güvenlik politikasının genel görünümüne ele alınan ana politika başlıklarına genel olarak bakıldığında;

- Denizcilik gücü ana politikasının 11 kalkınma planı ortalamasının %21,8 ve toplam politikaların %53,2'sini
- Mavi ekonomi ana politikasının 11 kalkınma planı ortalamasının %14,5 ve toplam politikaların %36,5'ini
- Deniz emniyeti ana politikasının 11 kalkınma planı ortalamasının %3,2 ve toplam politikaların %8,2'sini
- Direkt tehdit ana politikasının 11 kalkınma planı ortalamasının %0,8 ve toplam politikaların %2,1'ini

oluşturduğu tespit edilmiştir. Sözü edilen bu ana politikaların kalkınma planlarına göre dağılımı Şekil 3'te gösterilmektedir.

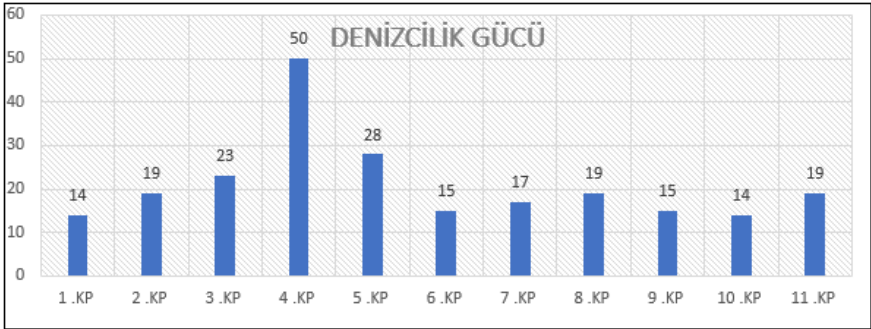
Şekil 3: Kalkınma Planlarında Genel Politikaların Dağılımı

Yukarıda yer alan Şekil 3 incelendiğinde;

- Denizcilik gücüne yönelik ana politikaların 4. Kalkınma Planında artış gösterdiği,
- Mavi ekonomi yönelik ana politikaların 5. Kalkınma Planı ile azalmaya başladığı,
- Deniz Emniyetine yönelik ana politikaların genel olarak bütün kalkınma planlarında aynı oranda yer aldığı,
- Direkt Tehdide yönelik ana politikaların 9. Kalkınma Planı ile gündeme geldiği görülmektedir. Ana politikalara yönelik detaylı tespitler müteakip maddelerde yer almaktadır.

4.1. Denizcilik Gücü

Denizcilik gücüne ait politikaların kalkınma planlarındaki dağılımı Şekil 4' de gösterilmiştir.

Şekil 4: Kalkınma Planlarında Denizcilik Gücü

Denizcilik gücü politikalarının genel olarak anlamlı düzenli dağılım gösterdiği, politika ortalamasının kalkınma planı başına 21 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 1979-1983 yılları arasını kapsayan 4. - Kalkınma planında denizcilik gücüne ait politikaların sayısında %100'e yakın artış olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, bu dönemde planlanan toplam 75 adet politikanın 50 tanesinin denizcilik gücü ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu durumun muhtemel sebepleri ve politikalara yönelik ayrıntılı değerlendirme Tablo 5'te sunulan veriler paralelinde aşağıda yer almaktadır.

Politika İsmi	1. KP	2. KP	3. KP	4. KP	5. KP	6. KP	7. KP	8. KP	9. KP	10. KP	11. KP	Toplam
Deniz Kuvvetleri/Donanma	0	1	0	0	0	0	2	0	0	1	1	5
Deniz Turizmi	0	0	1	1	1	1	3	2	1	2	4	16
Deniz Ulaştırması	3	2	5	17	8	1	2	2	5	4	3	52
Deniz Yetki Alanları	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2	5
Denizcilik Eğitimi	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Gemi İnşa-Tersane	7	12	15	18	5	5	0	2	1	1	3	69
Liman	1	0	1	2	7	2	4	6	5	3	3	34
Ticaret Filosu	2	4	1	11	7	4	5	7	3	3	3	50
Toplam	14	19	23	50	28	15	17	19	15	14	19	233

Tablo 5: Kalkınma Planlarında Denizcilik Gücü Alt Politikaları

Buna göre 4. Kalkınma Planı döneminde (1979-1983) deniz ticaret filosu ve gemi inşa-tersane politikalarında artış olduğu görülmüştür. Özellikle gemi inşa-tersane ve ticaret filusunda yaşanan bu artışın sebebinin Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası A.B.D. tarafından uygulanan silah ambargolarıyla direkt bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Çünkü, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında, 1975 yılından itibaren A.B.D. tarafından Türkiye'ye yönelik silah ambargosu uygulanmaya başlanmıştır.

Ambargo kapsamında direkt ve dolaylı olarak A.B.D. ve diğer NATO ülkelerinin Türkiye'ye yönelik silah ve mühimmat ithalatı kısıtlandırılmıştır.⁵³ Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası yerli ve milli silahların üretiminin desteklenmesi amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından

⁵³ Faruk Sönmezoglu, *Kıbrıs Sorunu Işığında ABD'nin Türkiye Politikası (1964-1980)*, Der Yayınları, İstanbul, 1995, s. 92-107.

vakıflar kurulmuştur. Kurulan vakıflar aracılığıyla ASELSAN, HAVELSAN, ASPİLSAN gibi iştirakler kurularak milli askerî sanayide ilerleme kaydedilmiştir.⁵⁴

Bununla birlikte deniz gücünün en önemli araçlarından olan deniz yetki alanlarına yönelik bir politika belirlenmediği görülmektedir. Milli Güvenlik Kurulu basın açıklamalarında sıkça dile getirilen deniz yetki alanları ve konu muvacehesinde şekillenen konuların kalkınma planlarında yer alması gerektiği düşünülmektedir.⁵⁵ Örneğin, Akdeniz’de ilan edilmemiş olan Münhasır Ekonomik Bölge nedeniyle diğer devletlere kota uygulanamamakta ve AB tarafından 2006 yılında ilan edilen “Akdeniz’de Balıkçılık Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımına İlişkin Yönetim Tedbirleri” tüzüğü çerçevesinde Akdeniz’de balıkçılık faaliyetlerimizin azalabileceği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan karasuları dışında yasadışı balıkçılık faaliyeti gösteren Suriye, Mısır ve GKRY balıkçılarına yönelik cezai işlem uygulanamamaktadır. Bunun dışında ilan edilmemiş MEB nedeniyle uluslararası hukuktan doğan diğer ekonomik haklarımız tam olarak kullanılamamaktadır.⁵⁶

4.2. *Mavi Ekonomi*

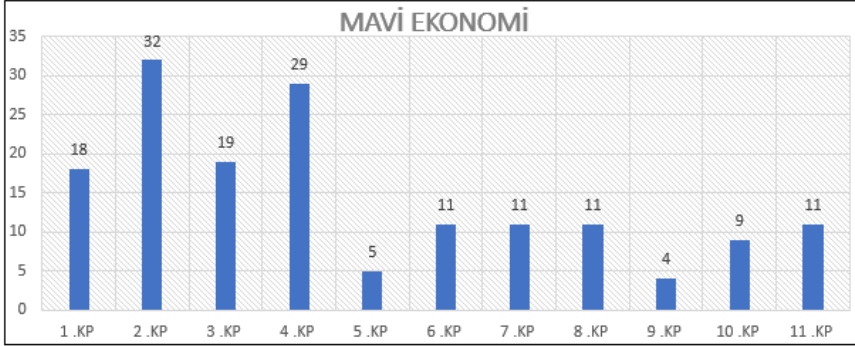
Mavi ekonomiye ait politikaların kalkınma planlarındaki dağılımı Şekil 5’ de gösterilmiştir.

---

⁵⁴ SSB (Savunma Sanayi Başkanlığı, “1974-1985 Arası Türk Askeri Sanayisi”, <https://www.ssb.gov.tr/WebSite/contentlist.aspx?PageID=47&LangID=>, erişim 03.01.2023.

⁵⁵ Örneğin, 30 Ocak 2019 ile 25 Ocak 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen ve kamuoyuna paylaşılan bütün Milli Güvenlik Kurulu Basın açıklamalarında doğrudan veya dolaylı olarak deniz yetki alanları konusuna yer verilmiştir. Detaylı bilgi için bkz.: <https://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/mgk-toplantisi-basin-aciklamalari/basin-aciklamalari-arsivi>, erişim 07.03.2023.

⁵⁶ Cihat Yayıncı, *Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Kavramı*, 1.basım, Deniz Basımevi Müdürlüğü, İstanbul, 2019, s. 19-35.

Şekil 5: Kalkınma Planlarında Mavi Ekonomi

Mavi ekonomiye yönelik politika ortalamasının kalkınma planı başına 14 olduğu görülmektedir. Buna göre özellikle 2., 3. ve 4. Kalkınma Planlarında ortalamanın üzerinde politika olduğu, bunun yanında 5. ve 9. Kalkınma planlarında ortalamanın altında bir politika olduğu görülmektedir. Bu durumun muhtemel sebepleri ve politikalara yönelik ayrıntılı değerlendirme Tablo 6'da sunulan veriler paralelinde aşağıda yer almaktadır.

Politika ismi	1. KP	2. KP	3. KP	4. KP	5. KP	6. KP	7. KP	8. KP	9. KP	10. KP	11. KP	Toplam
Balıkçılık	16	27	12	17	3	5	5	7	1	1	2	96
Denizde Enerji-Yenilebilir Enerji	0	0	1	5	0	2	2	0	1	4	4	19
İklim Değişikliği	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	4	8
Su Ürünleri	2	5	6	7	2	4	4	4	0	2	1	37
Toplam	18	32	19	29	5	11	11	11	4	9	11	160

Tablo 6: Kalkınma Planlarında Mavi Ekonomi Alt Politikaları

Buna göre; balıkçılığa yönelik politikaların ilk dört kalkınma planında yer almasına rağmen planlara sâri olarak azaldığı, denizden elde edilen yenilenebilir ve hidrokarbon enerjilerine yönelik politikaların 9.Kalkınma Planı ile birlikte oluşturulmaya başlandığı, su ürünlerine yönelik politikaların her dönem kalkınma planlarında yer aldığı görülmektedir.

2, 3 ve 4. Kalkınma Planlarının dönemsel karşılığının 1968-1983 yılları arası olduğu görülmektedir. Bu dönemde gerek dünya gerekse Türkiye siyasi, ekonomik tarihi açısından bakıldığında oldukça önemli değişim ve dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Örneğin bu dönemde tüm dünyada ve Türkiye’de gençlik hareketleri başlamış, Türkiye yönetimi bu dönemde bir askerî muhtıra ve bir askerî darbe yaşamıştır.⁵⁷ Bunun yanında kalkınma planlarına etkisi bakımından en dikkat çekici olayın, II. Dünya savaşı sonrasında Keynesyen ekonomi modeline bağlı olarak refah devlet anlayışı ile her alanda rolü artan devletin, 1970 yılında meydana gelen petrol krizi sonrası sermayede yaşanan kıtlık nedeniyle karşılaşılan sorunlara çözüm bulamaması olarak görülmektedir. Yaşanan bu krizden sonra devletlerin müdahaleci yaklaşımını bırakarak, piyasanın özel sektöre bırakılması, esnek pazar anlayışı ile derin sermaye birikimi sağlanması ve devletin küçültülmesi fikri ön plana çıkmıştır. Dünyaya, İngiltere’de Thatcher, ABD’de Reagan hükümetleri vasıtasıyla yayılan bu ekonomi modelinin Türkiye’deki görünümü 24 Ocak 1980 kararları ile olmuştur.⁵⁸ Türkiye’nin serbest piyasa ekonomisine geçişini sağlamak amacıyla yapılan bu kararlar ile ekonomik kaynakların büyük bir bölümü sanayi ve hizmet sektörlerine aktarılmıştır. Özellikle tarım alanındaki ulusal hedeflerden uzaklaşmıştır.⁵⁹ Kalkınma planlarında 1983 yılına kadar olan dönemde tarım politikaları başlığı altında yer alan balıkçılık ile ilgili politikaların bu yıllardan itibaren azalmasının serbest piyasa

---

⁵⁷ Metin Heper, *Türkiye’de Devlet Geleneği*, Doğu-Batı Yayınları, 4. Basım, Ankara, 2012, s. 197-235.

⁵⁸ Hasan Canpolat ve Mehmet Cangir, “Değişen Dünyada Kamu Yönetiminin Geleceği ve Türkiye’nin Reform Gündemi: Devletin Daha Fazla Demokratikleşmesi”, *Türk İdare Dergisi*: 25, 2010, s. 26-28.

⁵⁹ Öztürk Şinasi, Fethi Nas, Ergün İçöz, “24 Ocak Kararları, Neo-Liberal Politikalar ve Türkiye Tarımı”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1:2, 2008, s. 16-18.

ekonomisine geçiş ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Yine bu kararlar çerçevesinde balıkçılığa yönelik devlet desteği azalmış ve KİT'lerin özelleştirilmesi gündeme alınmıştır.⁶⁰ Öyle ki; 1952 tarihinde Milli Korunma Kanunu'nun 6'ncı maddesi gereğince İktisadi Devlet Kuruluşu olarak kurulan "Et ve Balık Kurumu" zarar ettiği gerekçesiyle 1993 yılında özelleştirilmiş, 2013 yılında ise balıkçılık ile olan faaliyetleri sonlandırılarak ismi "Et ve Süt Kurumu" olarak değiştirilmiştir.⁶¹

Gelişen teknolojiyle birlikte dünya ülkelerinin enerjiye olan bağımlılığı artarak devam etmektedir. Bağımlı olan enerjinin büyük çoğunluğu petrol ve doğal vasıtasıyla giderilmekte, dünya üzerinde halihazırda bilinen petrol ve doğalgazın rezervlerinin yaklaşık 50 yıl olduğu belirtilmektedir.⁶² Artan ihtiyacın getirdiği bağımlılık ve rezerv kıtlığı ülkeleri alternatif enerji kaynaklarına yönlendirmektedir. Buna göre, özellikle 2000'li yıllardan itibaren devletlerin denizden elde edilen hidrokarbon, gel-git, dalga, okyanus termal, deniz üstü rüzgâr, yüzer güneş fotovoltaik, tuzluluk gradyana dayalı enerji üretme çabalarını pekiştirdiği ve buna yönelik politika ürettikleri görülmektedir.⁶³ Türkiye özelinde bu duruma bakıldığında denizden elde edilen hidrokarbon arama ve sondaj faaliyetlerine önem verildiği ve buna yönelik politikalar üretildiği görülmekle birlikte, okyanus temelli diğer enerji kaynaklarına yönelik dikkate değer gelişme yaşanmadığı ve buna yönelik politika üretilmediği görülmektedir.⁶⁴

---

⁶⁰ Gülten Kazgan, Türkiye Ekonomisinde Krizler 1929-2001: Ekonomi Politik Açısından Bir İrdeleme, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 196.

⁶¹ ESK (Et ve Süt Kurumu, "Et ve Süt Kurumu Tarihçesi", <https://www.esk.gov.tr/tr/10097/Et-ve-Sut-KurumuTarihcesi#:~:text=Et%20ve%20Bal%4%B1k%20Kurumu%2C%20veteriner,et%20%C3%BCr%C3%BCnleri%20%C3%BCretim%20sanayisini%20olu%C5%9Fturmu%C5%9Ftur>, erişim 23.01.2023.

⁶² BP (British Petrol). "Statistical Review of World Energy 2022", <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2022-full-report.pdf>, erişim 26.01.2023.

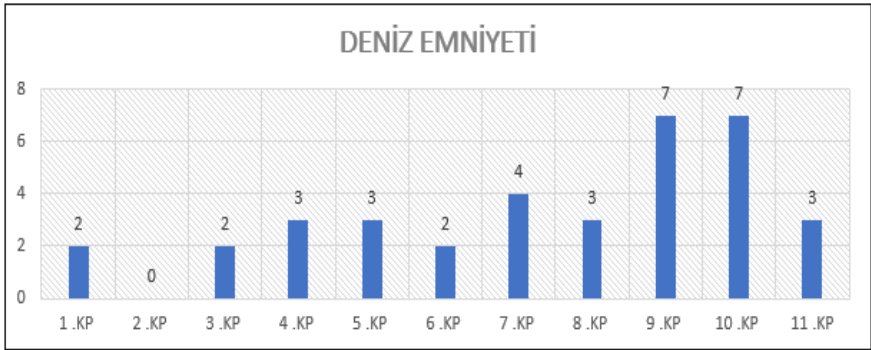
⁶³ IRENA (International Renewable Energy Agency), "Ocean Energy Data", <https://www.irena.org/ocean>, erişim 05.09.2022.

⁶⁴ TPAO (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı), "2021 Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu", s. 43-49, <https://www.tpa.gov.tr/file/2208/2021-sektor-raporu-95662fe47ebd9c5f.pdf>, erişim 05.01.2023.

Türkiye'nin yeni rezervler bulunmadığı takdirde petrol rezervlerinin 18 yıl, doğalgaz rezervlerinin ise dokuz yıl yeteceği dikkate alındığında artan enerji ihtiyaçlarının karşılanmasında yardımcı olabileceği değerlendirilen denizden yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik daha fazla politika üretmesini gerektiği değerlendirilmektedir.⁶⁵

4.3. Deniz Emniyeti

Deniz emniyetine ait politikaların kalkınma planlarındaki dağılımı Şekil 6' da gösterilmiştir.

Şekil 6: Kalkınma Planlarında Deniz Emniyeti

Kalkınma planlarında deniz emniyetine yönelik olarak toplam 36 adet politikanın oluşturulduğu, kalkınma planı başına ortalama sayının üç olduğu görülmektedir. Politikalara yönelik ayrıntılı değerlendirme Tablo 7'de sunulan veriler paralelinde aşağıda yer almaktadır.

⁶⁵ TPAO (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı), "2020 Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu", s. 39, <https://www.tpao.gov.tr/file/2110/tpao-sektor-raporu-2020-sunum-191021-596616ff74617f07.pdf>, erişim: 05.01.2023.

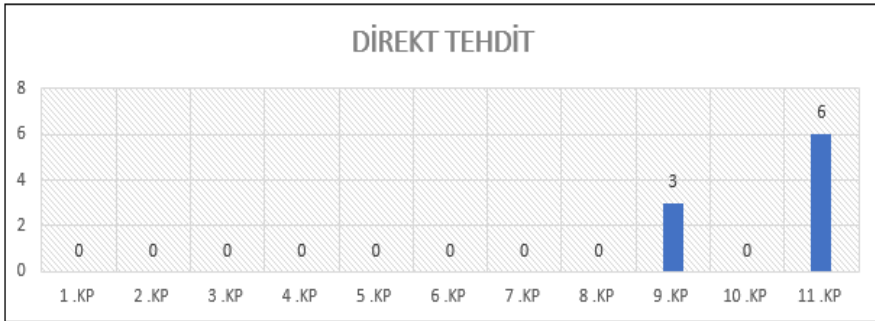
Politika İsmi	1. KP	2. KP	3. KP	4. KP	5. KP	6. KP	7. KP	8. KP	9. KP	10. KP	11. KP	Toplam
Deniz Kazası	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2	0	5
Deniz Kirliliği	0	0	0	3	2	2	3	1	1	3	3	18
Seyir Emniyeti	2	0	2	0	1	0	0	2	4	2	0	13
Toplam	2	0	2	3	3	2	4	3	7	7	3	36

Tablo 7: Kalkınma Planlarında Deniz Emniyeti Alt Politikaları

Tablo 7’de yer alan deniz emniyetine ait politikaların ayrıntılı dağılımı incelendiğinde deniz kirliliğine ve seyir emniyetine yönelik politikaların genel olarak 5. Kalkınma Planından itibaren yer aldığı, deniz kazasına yönelik politikaların ise 1996 yılında yürürlüğe konulan 7. Kalkınma Planı ile gündeme alındığı görülmektedir. Bütüncül olarak bakıldığında deniz emniyetine yönelik politikaların istikrarlı olarak planlamalarda olmadığı fark edilmektedir.

4.4. Direkt Tehdit

Kalkınma planlarında direkt tehdit politikalarına ait dağılım Şekil 7’ da gösterilmiştir.

Şekil 7: Kalkınma Planlarında Direkt Tehdit

Kalkınma planlarında direkt tehdit olarak toplam 9 adet politikanın oluşturulduğu, bahse konu politikaların 9. Kalkınma Planı ile gündeme girdiği ve 11. Kalkınma Planı ile bu politikalara yönelik alginın kuvvetlendiği görülmektedir. Politikalara yönelik ayrıntılı değerlendirme Tablo 8 paralelinde aşağıda yer almaktadır.

Politika İsmi	1. KP	2. KP	3. KP	4. KP	5. KP	6. KP	7. KP	8. KP	9. KP	10. KP	11. KP	Toplam
Deniz Haydutluğu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Denizde Uyuşturucu	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3
Düzensiz Göçmen	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4	5
İnsan Kaçakçılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Toplam	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	6	9

Tablo 8: Kalkınma Planlarında Direkt Tehdit Alt Politikaları

Direkt tehdide yönelik politikaların ayrıntılı alt politika dağılımı incelendiğinde (Tablo 8) bahse konu politikaların, denizde uyuşturucu ve düzensiz göçmen başlıklarında yoğunlaştığı görülmektedir. Politika dağılımlarının gerek direkt tehdit olarak belirlenen başlıkların dünya ülke gündemlerine 2000’li yıllardan sonra girmeye başlaması, gerekse Türkiye’nin düzensiz göçmen kapsamında Türkiye Ege sahillerinin Avrupa’ya yasa dışı yollarla geçmek isteyen insanlar için transit konumda olması nedeniyle artan düzensiz göçmen sayıları dikkate alındığında, direkt tehdit olarak değerlendirilen politika dağılımlarının anlamlı olduğu değerlendirilmektedir.⁶⁶ Diğer bir ifadeyle, Türkiye’nin kendisini doğrudan etkileyen direkt tehditlere yönelik politika yeterli politika ürettiği görülmektedir.

⁶⁶ Frontex “Analysis Report 2020”, s. 63, https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf, erişim 19.01.2023.

4.5. Deniz Güvenlik Politikaları Konularının 2023 Yılındaki Görünümleri

Çalışmanın bu kısmında, deniz güvenlik politikalarının konuların içerisinde yer alan konuların uygulamasından sorumlu olduğu değerlendirilen “Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı” verileri referans kullanılarak deniz güvenlik politikalarına yönelik uygulamaların 2023 yılları itibariyle görünümü sunulmuştur (Tablo 9).⁶⁷

	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Millî Savunma Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Toplam
Deniz Emniyeti	93	0	0	0	1	2	96
Denizcilik Gücü	87	0	1	18	0	0	106
Direkt Tehdit	0	0	0	4	0	0	4
Mavi Ekonomi	56	52	2	0	27	2	139
Toplam	236	52	3	22	28	4	345

Tablo 9: Deniz Güvenlik Politikaları Uygulamaları

⁶⁷ Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, “Sektör Analizleri”, <https://www.uab.gov.tr/uploads/ages/bakanlik-yayinlari/ulasan-ve-erisen-turkiye-2021.pdf>, erişim 25.01.2023.; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, “2023 Yılı Performans Raporu”, https://webdosya.csb.gov.tr/db/strateji/icerikler/2023-yili-performans-programi-2023013112_5229.pdf, erişim 08.04.2023.; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, “2022 Faaliyet Raporu”, <https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-yayinlar-faaliyet-raporlari>, erişim 08.04.2023.; Millî Savunma Bakanlığı, “2021 Faaliyet Raporu”, <https://www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/2021.pdf>, erişim 08.04.2023.; Tarım ve Orman Bakanlığı, “2022 Faaliyet Raporu”, https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/Belgeler/Bakanl%C4%B1k_Faaliyet_Raporlar%C4%B1/TOB%202022%20YILI%20I%CC%87DARE%20FAALI%CC%87YET%20RAPORU.pdf, erişim 08.04.2023.; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, “2022 Faaliyet Raporu”, https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/faaliyet-raporlari/mu2802011_617, erişim 08.04.2023.

İlgili bakanlıkların deniz güvenlik politikalarına yönelik politika uygulamaları, kalkınma planlarında kullanılan yöntem ile analiz edilmiştir. Bu uygulamalara bakıldığında, kalkınma planları ile uygulamalar arasında dikkat çekici farklılık olduğu görülmektedir. Örneğin, deniz emniyeti yönelik politikalar kalkınma planlarında detaylı olarak yer almamasına rağmen 2023 yılı itibariyle yapılan uygulamalarının son derece kapsamlı ve detaylı olduğu görülmektedir. Benzer şekilde mavi ekonomi politikaları kapsamında yer alan uygulamalar incelendiğinde, uygulamalarda bütün alt politika konularının daha kapsayıcı ve etkin olduğu, bunun yanında kalkınma planlamalarında yer almayan denizden yenilebilir (denizde rüzgâr, dalga, akıntı) ve hidrokarbon enerji konularında da uygulamaların mevcut olduğu görülmektedir. Denizcilik gücüne ait politikaların ise; kalkınma planları ile pozitif yönde uyumlu olduğu görülmektedir. Direkt tehdit olarak değerlendirilen konulara yönelik uygulamalara bakıldığında, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından düzensiz göç, silah kaçaklığı, deniz haydutluğu, denizde uyuşturucu trafiğinin ve denizde terörizmin önlenmesi konulara yönelik oldukça önemli faaliyetlerde bulunulduğu görülmektedir.⁶⁸

Sonuç ve Teklifler

Çalışma kapsamında, kalkınma planlarında deniz güvenlik politikaları analizi değerlendirildiğinde,

Denizcilik gücü politikalarının toplam politikaların %53,2'si oluşturduğu, alt politikalarının kendi içinde anlamlı dağıldığı, bununla birlikte “Deniz Kuvvetleri/Donanma ve deniz yetki alanları” konularında daha az politika üretildiği; kalkınma planlarında yer alan deniz güvenlik politikalarının ilgili bakanlıkların 2023 yılı uygulamalarıyla pozitif yönde uyumlu olduğu görülmüştür.

Mavi ekonomi politikalarının toplam politikaların %36,5'ni oluşturduğu, alt politikalarının özellikle “balıkçılık” alt politikasında yer aldığı, bu alt politika konusunun 1980 sonrası serbest piyasaya dayalı

---

⁶⁸ Millî Savunma Bakanlığı, “2021 Faaliyet Raporu”, s. 70-76, <https://www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/2021.pdf>, erişim: 08.04.2023.; Sahil Güvenlik Komutanlığı, “İstatistikler”, <https://www.sg.gov.tr/>, erişim 08.04.2023.

ekonomi modeline geçişle birlikte azalmaya başladığı değerlendirilmiştir. Diğer taraftan, kalkınma planlarında yer alan mavi ekonomi politikaları ile ilgili bakanlıkların 2023 yılı uygulamaları arasında farklılık olduğu, buna göre balıkçılık, denizden yenilenebilir enerji, iklim değişikliği konularında 2023 yılı uygulamalarının oldukça kapsamlı olduğu tespit edilmiştir.

Deniz emniyeti politikalarının toplam politikaların %8,2'sini oluşturduğu, deniz emniyetine yönelik politika vurgusunun eksik olduğu değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, kalkınma planlarında yer alan deniz emniyeti politikaları ile ilgili bakanlıkların 2023 yılı uygulamaları arasında önemli derecede farklılık olduğu, buna göre 2023 yılı uygulamalarında deniz kazası, deniz kirliliği ve seyir emniyeti alt politikalarına yönelik çok önemli kazanımların sağlanmış olduğu görülmüştür.

Direkt tehdit politikalarının toplam politikaların %2,1'ni oluşturduğu, bu politikaların devletlerin gündemlerine yakın zamanda girmeye başladığı, Türkiye özelinde Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren düzensiz göçmen konusunun dikkate alınarak politika haline dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Kalkınma planlarında yer alan direkt tehdit politikaları ile ilgili aktörlerin 2023 yılı uygulamaları arasında uyum olduğu görülmüştür.

Çalışma sonunda, kalkınma planları kapsamında Türkiye'nin deniz güvenlik politikası algısının "denizcilik gücüne" yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Deniz güvenlik politikaları algılarının siyasi iktidar değişimine göre dönüşümü (azalma veya artma) konusunda yeterli veri elde edilmemekte birlikte, bu görünümün özellikle 9. Kalkınma Planı ile başlayan son 20 yıllık süreçle beraber deniz güvenlik politikalarında bütüncül bir yaklaşımla istikrar sağlandığı, dünya genelinde şekillenen deniz güvenlik politikaları dönüşümünün Türkiye'de yakın olarak izlendiği ve öncelik arz eden konulara yönelik politika yapımının sağlandığı görülmüştür.

Deniz güvenlik politikalarının 2023 yılı itibariyle uygulamalarına bakıldığında, bütün aktörlerin (ilgili bakanlıkların) "Türkiye Yüzyılı" hedefi çerçevesinde eş güdüm halinde deniz güvenliğini oluşturan bütün konulara yönelik yoğun faaliyet icra ettikleri anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte gerek kalkınma planlarında gerekse uygulamalarda tespit edilmeyen ve uzun dönemde yansımalarının diğer politikalarda görüleceği "deniz yetki alanları" konusunda daha fazla politika üretilerek kalkınma planlarına dâhil edilerek bu konuda uygulamaya geçilmesinin

ve ABD, İngiltere ve AB örneğinde olduğu gibi “Türkiye Deniz Güvenlik Strateji” belgesinin yayınlanmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Summary

Since the beginning of humanity, the sea has been one of the most important parts of life with the opportunities and conveniences it offers. The increasing benefits obtained from the seas have become a topic of discussion in both political and military fields among countries. However, it can be observed that Türkiye does not have a published maritime security strategy, even though the main goal of all states is to produce policies for the effective, efficient, and productive use of the seas to benefit from them maximally.

Development plans are among the concrete data for determining Türkiye’s maritime security policies. To understand Türkiye’s policies and strategies for maritime security, firstly, the concepts of maritime security, public policy, public policy analysis, and development have been discussed, and then the studies related to maritime security policy in Türkiye have been evaluated within the framework of public policy analysis through a literature review.

It is seen that maritime security is mostly defined through “threat and threat perception” and attempted to be explained by associating it with the concept of security. Maritime security policies refer to the actions that governments prefer or do not prefer to take regarding the use of seas. This study aims to conduct a data analysis based on development plans, which is the first in the literature, to highlight the development, changes, and perception of maritime security policies in Türkiye. In the analysis, a different classification model was used for the first time in the literature. According to this model, policies were classified under the headings of maritime power, maritime safety, blue economy, and direct threats. The classified policies were coded in the “Atlas.ti” qualitative data analysis program. A total of 438 maritime policies were identified in 11 development plans published between 1963 and 2019. It was observed that 160 of these policies were related to the blue economy, 233 were related to maritime power, 36 were related to maritime safety, and nine were related to direct threat policy. In addition, policy implementations of the relevant ministries regarding maritime security policies were analyzed through the method used in development plans.

When looking at these implementations, there is a significant difference between development plans and implementations. It was found that the policies related to maritime power constituted 53.2% of the total policies, and they were meaningfully distributed within their own sub-policies. However, fewer policies were produced on the topics of “Naval Forces/Navy and Maritime Jurisdiction”. It was also observed that the maritime security policies included in the development plans were positively compatible with the relevant ministries’ 2023 practices. The policies related to the blue economy constituted 36.5% of the total policies, and their sub-policies were particularly concentrated on “fishing”. It was evaluated that this sub-policy area began to decrease after the transition to the free-market economy model after 1980. The policies related to maritime safety constituted 8.2% of the total policies, and it was evaluated that there was a lack of policy emphasis on maritime safety. However, it was also observed that there was a significant difference between the maritime safety policies included in the development plans and the 2023 practices of the relevant ministries. Significant gains were achieved in the 2023 practices regarding sub-policies such as marine accidents, marine pollution, and navigational safety. The policies related to direct threats constituted 2.1% of the total policies, and it was found that these policies began to enter the states’ agendas recently.

In the case of Türkiye, the issue of irregular migration, which directly concerns Türkiye, was transformed into a policy. It was observed that there was compatibility between the 2023 practices of the actors related to the direct threat policies included in the development plans.

It can be concluded that Türkiye’s perception of its maritime security policy is primarily focused on maritime power. While there is limited data available on how the perception of maritime security policies has changed over time with changes in political leadership, it appears that there has been a stable and comprehensive approach to maritime security policy-making in the past 20 years, with a focus on prioritizing the most pressing issues. However, there is a need for more policy development and implementation in maritime jurisdictional issues, which could have long-term implications for other policies. It is recommended that more policies be developed and included in development plans, and the publication of a “Türkiye Maritime Security Strategy” document could be beneficial.

Çatışma Beyanı:

Çalışmanın yazarları olarak herhangi bir çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.

Kaynakça

Basılı Eserler

- AKPINAR G. Burcu (2017). “Uluslararası Hukuk Çerçevesinden Arktik Güvenliği Politikalarının Analizi: Rusya ve ABD Örneği”, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16:2, 83-118.
- ALKAN Ali Davut ve TÖZ Ali (2020). “Silahlı Özel Deniz Güvenlik Görevlilerinin (SÖDGG) Denizciliğe Adaptasyonu Üzerine Bir Araştırma”, *Turkish Journal of Maritime and Marine Sciences*, 6:1, 80-101.
- ARAP İbrahim ve ERAT Volkan (2015). “Bir Kamu Politikasının Analizi: Türkiye’de Geçici Köy Koruculuğu”, *Mülkiye Dergisi*, 39:4.
- ARMAGAN E. Yunus (2021). “Deniz Güvenliği ve Çin Etkisi: Endonezya’nın Güney Çin Denizi ve Natuna Adaları Politikaları”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 4:7, 59-82.
- ATIF Ç. Murat. (2022). “Modern Çağda Deniz Haydutluğunun Küresel Etkileri”, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9:32, 77-105.
- BABAĞLU Caner ve ELVETTİN Akman (2018). *Kamu Politikası Analizi: Türkiye Uygulamaları*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- BAGBAŞLIOĞLU Arif (2021). “NATO’nun Deniz Güvenliği Algısı: Süreklilik Ve Değişim”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10:1, 59-78.
- BEKİR Evin (2012). “Uluslararası Hukukta Deniz Haydutluğu Kavramı ve Şiddet Faktörü”. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 1:1, 2012, 119-151.
- BUÉGER Christian (2015). “What is Maritime Security?”, *Marine Policy*, 53, 159-164.
- CANPOLAT Hasan ve CANGİR Mehmet (2010). “Değişen Dünyada Kamu Yönetiminin Geleceği ve Türkiye’nin Reform Gündemi: Devletin Daha Fazla Demokratikleşmesi.” *Türk İdare Dergisi*, 25, 25-46.
- CARUS Seth (2006). “Defining Weapons of Mass Destruction”, *National Defense University*, Washington.
- ÇALI H. Hasan (2013). “Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16:2, 1-25.
- DEMİRBAŞ Maide ve AYDIN Rozalin (2020). “21. Yüzyılın En Büyük Tehdidi: Küresel İklim Değişikliği”, *Ecological Life Sciences*, 15:4, 163-179.
- DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI (2015). *Türk Deniz Kuvvetleri Stratejisi*, Deniz Basımevi Müdürlüğü, İstanbul.

- DYE R.Thomas (1972). "Understanding Public Policy". Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- ERKEK Levent (2006). Karadeniz Deniz Güvenlik Politikası, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- GERMOND Basil (2015). "The Geopolitical Dimension of Maritime Security", *Marine Policy*, 54, 137-142.
- GERMOND Basil (2015). *The Maritime Dimension of European Security: Seapower and the European Union*, 1. Baskı, Palgrave Macmillan, New York.
- GÖÇOĞLU Volkan (2018). Türkiye'nin Siber Güvenlik Politikalarının Kamu Politikaları Çerçevesinde Analizi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- GÜRSOY Barış (2005). *Soğuk Savaştan Günümüze Asimetrik Tehdit*, IQ Kültür Sanat, İstanbul.
- HAN Ergül. (2004). "Kalkınma ve Azgelişmişlik" Erol Kutlu (ed.), *İktisadi Kalkınma ve Büyüme*, AÖF Yayınları, Eskişehir, 1-25.
- HASTUNÇ Ç. Kübra (2022). "AB Deniz Güvenliği Stratejisi: Teorik Bir İnceleme", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 21:2, 295-341.
- HEPER Metin (2012). *Türkiye'de Devlet Geleneği*, Doğu-Batı Yayınları, 4. Basım, Ankara.
- KALKAVAN C. Muaffak (2021). Deniz Emniyetinin Deniz Güvenliğine Evrimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- KAMACI E. Kubilay (2019). "Doğu Akdeniz Doğal Gaz Hattı ve Yaşanan Gelişmeler", *MSU Mavi Vatan Dergisi*, 1:1, 6-10.
- KAYIKÇI Sabrina (2021). "Türkiye'de İnfluenza Pandemisi Politikası Analizi: Covid-19 Örneği", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43, 333-345.
- KAYNAK Muhteşem (2011). *Kalkınma İktisadı*, Gazi Kitabevi, 4.basım, Ankara.
- KAYSER Sümer ve AVCI Ertürk (2022). "Küresel Deniz Güvenliğindeki Gelişmeler Çerçevesinde Deniz Güvenliği Mükemmeliyet Merkezinin Tarihsel Gelişimi", *Deniz Kuvvetleri Dergisi*, 646, 49-57.
- KAZGAN Gülten (2005). *Türkiye Ekonomisinde Krizler 1929-2001: Ekonomi Politik Açısından Bir İrdeleme*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- KLEIN Natalie (2011). *Maritime Security and the Law of The Sea*, Oxford University Press, New York.
- KNYAZEVA A. Natalya ve KOROBEEV I. Alexander. (2015). "Maritime Terrorism And Piracy: The Threat To Maritime Security", *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6:S3, 226-232.
- KOSER Khalid. (2007). *International Migration: A Very Short Introduction*, Oxford University, Oxford.
- MEMİŞOĞLU Dilek (2016). "Bir Kamu Politikası Analizi Örneği: Sağlıkta Dönüşüm Programı", *Yasama Dergisi*, 1:34, 62-93
- ÖZEL Mesut (2019). "Deniz Güvenliği: Kavramsal Gelişimi, Ulusal ve Uluslararası Uygulama ve Strateji Belgelerine Yansımalarına Yönelik Bir Analiz", (ed.) Deniz Güler, Ahmet Yıldız, Savaş İzgi, *Yeni Deniz Güvenliği Ekosistemi ve Doğu Akdeniz*, Tasam Yayınları, İstanbul, 94-124.
- ÖZGÜR Ali (2019). Deniz Güvenliğine Yönelik Başlıca Tehditler ve AB Deniz Güvenliği Stratejisi Bağlamında Akdeniz Güvenliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- ÖZTÜRK Şinasi, NAS Fethi, İÇÖZ Ergün (2008). "24 Ocak Kararları, Neo-Liberal Politikalar ve Türkiye Tarımı", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1:2, 15-32.

- POTGIETER Thean (2012). “Maritime Security in the Indian Ocean: Strategic Setting and Features”, *Institute form Strategic Studies*, 236.
- RAHMAN Chris. (2009). “Concepts of Maritime Security: A Strategic Perspective on Alternative Visions for Good Order and Security at Sea, with Policy Implications for New Zealand”, *New Zealand, Victoria University of Wellington, Centre for Strategic Studies*, 07/09, 1-62.
- RIDDLE Kevin. (2007) “Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: Is International Cooperation Contagious?”, *Ocean Development & International Law*, s.265.
- ROACH Ashley (2004). “Initiatives To Enhance Maritime Security At Sea”, *Marine Policy*, 28:1, 41-66.
- SEVİMAY R. Hayri. (1992). *Osmanlıdan Günümüze Denizcilik Sektörü – Politikalar, Uygulamalar, Sorunlar, Çözümler*, Kazancı Kitap, İstanbul.
- SEVİNÇ Haktan (2011). “Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları”, *Journal of Entrepreneurship and Development*, 6:2, 35-54.
- SMITH-GODFREY Simon (2016). “Defining the Blue Economy. Maritime Affairs”, *Journal of the National Maritime Foundation of India*, 12:1. 58-64.
- SÖNMEZOĞLU Faruk (1995). *Kıbrıs Sorunu Işığında ABD’nin Türkiye Politikası (1964-1980)*, Der Yayınları, İstanbul.
- SULUK Seher (2022). “Ekonominin Renkleri: Sürdürülebilir Mavi Ekonomi Bağlamında Türkiye’nin Değerlendirilmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 74, 132-150.
- ŞAHİN Ali (2017). *Kanal İstanbul Projesi ve Uluslararası Ticarete Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul.
- TÖLÜNER Sevin (1996), *Milletlerarası Hukuk Dersleri*, Beta Basım, 5.basım, İstanbul.
- TOPLU Y. Özlem (2021). “Türkiye’de Sürdürülebilir Mavi Ekonomi İçin Balıkçılık Desteklerinin Değerlendirilmesi”, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14:3, 906-923.
- TÜREDİ Oğuzhan (2019). “Ulusal Denizcilik Politikalarının Uygulanmasında Deniz Trafikinin Düzenlenmesine ve Denetlenmesine Yönelik Bir Model Önerisi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- TÜRKEŞ Murat (2008), “Küresel iklim değişikliği nedir? Temel Kavramlar, Nedenleri, Gözlenen ve Öngörülen Değişiklikler”, *İklim Değişikliği ve Çevre*, 1:1, 26-37.
- USTAĞOĞLU Bekir Sıtkı. (2001) “Türkiye’nin Deniz Güvenlik Politikası”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- YAYCI Cihat (2019). *Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Kavramı*, Deniz Basımevi Müdürlüğü, 1.basım, İstanbul.
- YILDIZ Mete ve SOBACI Z. Mehmed (2013). “Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi: Genel Bir Çerçeve”, (ed.) Mete Yıldız ve Mehmed Z. Sobacı, *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Adres Yayınları, Ankara, 17-38.
- YILMAZ Volkan ve YENTÜRK Nurhan (2020). “Türkiye’de Sosyal Politika Alanının Dönüşümü ve Devletin Yeniden Dağıtımda Değişen Rolü”, (ed.) Murad Tiryakioğlu, *Devlette Kalkınma, İletişim*, İstanbul, 15-55.
- İnternet Kaynakları**
- AB (Avrupa Birliği), “Avrupa Birliği Deniz Güvenlik Strateji Belgesi”, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2011205%202014%20I/NIT/EN/pdf>, erişim 14.08.2022.

- AU (African Union), “Africa’s Integrated Maritime Strategy”, https://au.int/sites/default/files/newsevents/workingdocuments/33832-wd-african_union_3-1.pdf, erişim 03.04.2022
- BP (British Petrol), “Statistical Review of World Energy 2022”, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2022-full-report.pdf>, erişim 26.01.2023.
- CRUSIING, “Global Market Report”, <https://cruising.org/en-gb/news-and-research/research>, erişim: 15.08.2022.
- ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI, “2023 Yılı Performans Raporu”, <https://webdosya.csb.gov.tr/db/strateji/icerikler/2023-yili-performans-programi-20230131125229.pdf>, erişim 08.04.2023.
- DHS (Department of Homeland Security), “ABD Deniz Güvenlik Strateji Belgesi”, <https://www.dhs.gov/national-plan-achieve-maritime-domain-awareness>, erişim 14.08.2022.
- ELISE Wach ve RICHARD Ward, “Learning About Qualitative Document Analysis”, *IDS Practice Paper in Brief*, 13, s.1-11, <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/2989>, erişim 23.10.2022.
- ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI, “2022 Faaliyet Raporu”, <https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-yayinlar-faaliyet-raporlari>, erişim: 08.04.2023.
- ESK (Et ve Süt Kurumu), “Et ve Süt Kurumu Tarihçesi”, <https://www.esk.gov.tr/tr/10097/Et-ve-Sut-KurumuTarihcesi#:~:text=Et%20ve%20Bal%C4%B1k%20Kurumu%2C%20veteriner,et%20%C3%BCr%C3%BCnleri%20%C3%BCretim%20sanayisini%20olu%C5%9Fturmu%C5%9Ftur>, erişim 23.01.2023.
- FELDT Lutz, ROELL Peter ve THIELE Ralph, “Maritime security: Perspectives for a comprehensive Approach”, ISPSW Strategy Series, https://www.files.ethz.ch/isn/162756/222_feldt_roell_thiele.pdf, erişim 02.04.2023.
- FORMELA Krzysztof, NEUMANN Tom ve WEINTRIT Adam (2019). “Overview of Definitions of Maritime Safety, Safety at Sea, Navigational Safety and Safety in General”, *The International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*, 13(2), https://www.researchgate.net/publication/334730890_Overview_of_Definitions_of_Maritime_Safety_Safety_at_Sea_Navigational_Safety_and_Safety_in_General, erişim 03.09.2022.
- FRONTEX, “Analysis Report 2020”, https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf, erişim 19.01.2023.
- IMO (Internatinal Maritime Organization), “IMO Hakkında Genel Bilgi”, <https://www.imo.org/en/About/HistoryOfIMO/Pages/Default.aspx>, erişim 03.02.2023.
- IMO, “Maritime Security”, <https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/Default.aspx>, erişim: 07.04.2023.
- IMO, “Piracy and Armed Robbery Against Ships” <https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/PiracyArmedRobberydefault.aspx>, erişim 18.08.2022.
- IRENA (International Renewable Energy Agency), “Ocean Energy Data”, <https://www.irena.org/ocean>, erişim 05.09.2022.
- KOPACZ Zdzislaw, MORGAS Wacław ve URBANSKI Josef, “The Maritime Safety System, its Main Components and Elements”, s.1-14, https://www.researchgate.net/publication/231892592_The_Maritime_Safety_System_its_Main_Components_and_Elements, erişim 02.09.2022.

- MGK (Milli Güvenlik Kurulu), “21 Temmuz 2022 tarihli Milli Güvenlik Kurulu Basın Açıklaması”, <https://www.mgk.gov.tr/index.php/21-temmuz-2022-tarihli-toplantı>, erişim 22.01.2023.
- MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI, “2021 Faaliyet Raporu”, <https://www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/2021.pdf>, erişim 08.04.2023.
- NATO, “Alliance Maritime Strategy”, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_75615.htm, erişim 03.04.2022.
- SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI, “İstatistikler”, <https://www.sg.gov.tr/>, erişim 08.04.2023.
- SSB (Savunma Sanayi Başkanlığı), “1974-1985 Arası Türk Askeri Sanayisi”, <https://www.ssb.gov.tr/WebSite/contentlist.aspx?PageID=47&LangID=>, erişim 03.01.2023.
- SSB (Strateji ve Bütçe Başkanlığı), “Kalkınma Planları”, <https://www.sbb.gov.tr/kalkınma-planları/>, erişim 20.10.2022.
- STATISTA, “Dünya Turizm Verileri”, <https://www.statista.com/statistics/1220218/tourism-industry-market-size-global/>, erişim 03.08.2022.
- ŞAHİN Kenan, “Deniz Güvenliği”, *Güvenlik Yazıları Serisi*, No. 52, https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2020/10/DenizGuvencigi_KenanSahin_v.2.pdf, erişim 25.01.2023.
- ŞAHİN Kenan, “Küresel Deniz Güvenliğine Yönelik Hukuki Tedbirler: Uluslararası Denizcilik Örgütü Sözleşme, Karar, Protokol, Kod ve Uygulamaları”, *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, C12(2), s. 31-44, https://www.researchgate.net/publication/353104763_Kuresel_Deniz_Guvenligine_Yonelik_Hukuki_Tedbirler_Uluslararası_Denizcilik_Orgutu_Sozlesme_Karar_Protokol_Kod_ve_Uygulamaları, erişim 09.08.2022.
- TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, “2022 Faaliyet Raporu”, <https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/Belgeler/Bakanlık%20Faaliyet%20Raporu%202022%20YILI%201%20CC%87DARE%20FAALI%20CC%87YET%20RAPORU.pdf>, erişim 08.04.2023.
- TPAO (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı), “2021 Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu”, <https://www.tpao.gov.tr/file/2208/2021-sektor-raporu-95662fe47ebd9c5f.pdf>, erişim 05.01.2023.
- TPAO (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı), “2020 Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu”, <https://www.tpao.gov.tr/file/2110/tpao-sektor-raporu-2020-sunum-191021-596616ff74617f07.pdf>, erişim 05.01.2023.
- UK (United Kingdom), “İngiltere Deniz Güvenlik Strateji Belgesi”, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1100525/national-strategy-for-maritime-security-web-version.pdf, erişim 14.08.2022.
- ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI, “Sektör Analizleri”, <https://www.uab.gov.tr/uploads/pages/bakanlik-yayinlari/ulasan-ve-erisen-turkiye-2021.pdf>, erişim 25.01.2023.
- UNEP (United Nations Environment Programme), “Blue Economy Concept Paper”, <https://www.unep.org/resources/report/blue-economy-concept-paper>, erişim 03.04.2023.
- UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), “Global Report on Trafficking in Persons 2018”, https://www.unodc.org/documents/dataandanalysis/glotip/2018/GLOTIP_2018_BOOK_web_small.pdf, erişim 08.10.2022.

WORLD BANK, “Mavi Ekonomi Bileşenleri”, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/26843/115545.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, erişim 28.03.2022.

WWF, “Sürdürülebilir Balıkçılık”, https://www.wwf.org.tr/calismalarimiz/oceans/surdurulebilir_balkclk/, erişim 12.04.2022.